

Lucru cu copiii cu probleme de atașament

manual de instrucțiuni pentru educatori și asistenți
maternali

Autor: Barbara Ruegger – Organizația *King's Kids International*

Cuprins:

Ediția 2, revizuită

INTRODUCERE

4

PARTEA I

DEFINIȚIA TULBURĂRILOR DE ATAȘAMENT

Teoria despre originea tulburărilor de atașament

6

Ce este atașamentul sau legătura emoțională

Ce oferă o legătură emoțională stabilă unui copil

Factori ce contribuie la stabilirea unei legături emoționale stabile

Concepția despre lume a unui copil cu atașament emoțional sănătos

Formarea unei legături emoționale stabile – cele 2 cicluri

Legătura emoțională din perspectiva biblică

12

Tulburarea emoțională	14
Cele 4 nivele ale tulburărilor emoționale	
Cauzele tulburărilor emoționale	
Simptomele tulburărilor emoționale	
Influența asupra creierului-gîndirii	21
 PARTEA II	
AJUTOR PENTRU COPIII CU PROBLEME DE ATAȘAMENT	24
Ajutor pentru copiii cu probleme de atașament	25
ÎNCEPE CU TINE ÎNSUȚI	27
Relația cu Dumnezeu	
Împăcat cu mine însumi și trecutul meu	
Relația cu alții	
Simțul umorului	
Odihnă și relaxare	
 LUCRU ÎN ECHIPĂ	30
Diferite responsabilități, o singură echipă	
Lucru împreună și distracție comună	
 CELE MAI IMPORTANTE NEVOI ALE COPIILOR (DIN: THE GROWTH OF LOVE)	32
Siguranța	
Sentimentul propriei valori	
Limitările	
Cum să stabilești limitări	
Comunitatea	
Creativitatea	
 Problemele copiilor cu tulburări de atașament	
Cine este în control	
Apropierea și distanțarea	
Problema atingerilor	
Igiena- nevoia de a păstra curățenia	
Îmbrăcămintea	
Despre mâncare	
Minciuna	
Furtul	
Despre somn	
Udatul în pat	
Lucruri ce țin de școală	
Activitățile vizavi de timpul petrecut la televizor	
Cum învățăm responsabilitatea	
Limbajul rău și vorbirea nepotrivită	
 VINDECAREA EMOȚIILOR	49
Memoria emoțională	
Lipsa de control a emoțiilor	
Cum să aduci vindecare emoțiilor unui copil	
Construirea încrederii în sine	
Problema încrederii	

Partea a III

Mai multe lucruri utile

DISCIPLINA ȘI CONSECINȚELE PEDEPSEI 56

De ce să nu folosim nuiua?

Ce altceva nu funcționează?

Ce funcționează?

Rezistența – cum putem s-o întărim în viața unui copil 59

UN VIITOR ȘI O SPERANȚĂ PENTRU FIECARE COPIL 60

MENTINE BUCURIA ÎN VIAȚA TA.

AVEM NEVOIE DE O ECHIPĂ – Ce facem cu toți ceilalți oameni?

Despre Autor:

Barbara Ruegger are o experiență de lucru mai mare de 20 ani, atât în Vest, cât și în țările din Sud. De-a lungul timpului a ocupat mai multe funcții în lucrarea cu copiii, cum ar fi conducător a unui grup de rugăciune a copiilor, coordonarea bisericii copiilor, dar și lucru într-o casă pentru tineri infractori din Suedia. În 1999, se mută în India împreună cu organizația King's Kids/YWAM ca să ajute la inițierea unei lucrări cu copii străzii și pregătirea adulților o help start a ministry among street chil pentru lucrarea cu copiii. A condus organizația King's Kids pentru Asia de Sud și este implicată în câteva rețele și grupuri de slujire. Acest manual face parte din lucrarea sa de Masterat în Dezvoltarea Globală a Copilului.

Imagini:

Toate imaginile sunt proprietatea autorului și nu reprezintă neapărat copii cu probleme emoționale, ci sunt folosite pentru a ilustra subiectul.

Introducere

Mai bine de 20 de ani lucrez cu copiii atât din Vest, cât și din Asia de Sud și alte țări. Pe parcursul acestor ani, un grup de copii mi-a atras atenția în mod deosebit, și anume cei care trăiesc în orfeline sau case/cămine speciale. În unele țări, acești copii suferau foarte mult și erau adesea neglijăți. Uneori din lipsă de bani sau resurse. Dar vizitând aceste instituții din diverse țări, am observat că, în multe cazuri, era vorba de lipsa unui personal pregătit, înțelegător și afectuos care să fi fost instruit despre nevoile adevărate ale copiilor și cum să le abordeze corect.

Deseori am avut impresia ca oamenii cred că dacă le oferă hrană, locuință și educație, copiii aceștea primesc tot ce au nevoie. Am auzit nu o dată zicându-se: 'Acest copil

primește aici destulă dragoste și îngrijire'. Mulți oameni nu realizează toate nevoile unui copil și aceștea cresc fără ca ele să le fie împlinite.

Deja la sfârșitul anilor 30, începutul anilor 40, John Bowlby și alții spuneau¹: "Copiii a căror nevoi nu sunt împlinite la o vârstă fragedă vor avea probleme de formare a legăturilor emoționale". În mod special copiii care cresc în instituții sunt în pericol de a nu ști cum să se relaționeze corect cu asistenții săi maternali/educatorii săi și prin urmare mulți dintre ei suferă de tulburări emoționale.

Este important ca noi să înțelegem nevoile unui copil, cum putem să i le împlinim și cum să comunicăm cu un copil care a suferit mult în copilăria lui timpurie și care nu poate primi dragostea care i se oferă mai târziu în viață.

Pentru a fi în stare să ajute această categorie de copii, persoanele care lucrează în instituțiile de stat trebuie să cunoască despre rolul afecțiunii în dezvoltarea armonioasă a unui copil, precum și impactul negativ pe care îl are un atașament emoțional defectuos asupra copilului. Acest manual vine să ajute asistenții maternali/îngrijitorii să capete înțelegere asupra acestui aspect.

Am constatat că cel mai mare succes în lucru cu copiii care suferă de tulburări emoționale sunt credincioșii, care cred că dragostea lui Dumnezeu poate ajuta acești copii să fie vindecați. Acești oameni m-au învățat și m-au inspirat să scriu acest ghid, și sper că și dvs veți fi inspirați!

PARTEA I

DEFINIȚIA ATAȘAMENTULUI ȘI A TULBURĂRII EMOȚIONALE

Teoria despre originile tulburărilor emoționale	6
Ce este legătura emoțională/atașamentul	6
Ce oferă o legătură emoțională stabilă unui copil	
Factori ce contribuie la stabilirea unei legături emoționale stabile	
Concepția despre lume a unui copil cu atașament emoțional sănătos	
Formarea unei legături emoționale stabile – cele 2 cicluri	
Legătura emoțională din perspectiva biblică	12
Tulburarea emoțională	14
Cele 4 nivele ale tulburărilor emoționale	
Cauzele tulburărilor emoționale	
Simptomele tulburărilor emoționale	
Influența asupra creierului-gîndirii	

¹. John Bowlby, Mary Ainsworth etc – Karen, Robert. Becoming Attached, chapters 3,4 +10

Teoria despre originile tulburărilor emoționale

Înainte anilor 50 se credea că copiii mici nu pot suferi emoțional, întrucât emoțiile lor se dezvoltă la o vîrstă mai tîrzie². Deci, era bine că ei să fie educați în orfelinate mari, în pătuțuri, fiind supravegheați de cîțiva îngrijitori care urmăreau după nevoile lor fizice.

Dar în anii 30 o nouă ramură a medicinei a apărut. Au apărut primele secții și spitale de psihiatrie pentru copii și psihiatrii au început să descrie copii care păreau fără emoții și nu răpundeau dragostei. În 1939 John Bowlby, un medic tînar din Anglia a publicat o lucrare în care studiase 36 de infractori tineri, cu vîrsta între 6 și 16, și care arăta că experiența lor din copilărie timpurie i-a dus la anumite tulburări psihologice.³ El a arătat legătura dintre purtarea lor infracțională cu lipsa mamei de la o vîrstă devreme, afirmație ce "sună a nebunie în acele vremuri."⁴ "Dar cu timpul, alți cercetători au trecut de partea lui John Bowlby, și au putut să confirme afirmațiile lui și să definească o stare la copii pe care astăzi o numim Tulburare Emoțională. Dar pentru a înțelege Tulburarea Emoțională, noi trebuie să înțelegem ce înseamnă o Legătură Emoțională.

Ce este legătura emoțională/atașamentul?

"Legătura emoțională sau atașamentul este o conexiune profundă de lungă durată care se stabilește între un copil și îngrijitorul său pe parcursul primilor ani de viață. Ea influențează fiecare aspect al ființei umane – mintea, corpul, emoțiile, relațiile și valorile."⁵

Această conexiune profundă care în mod normal se stabilește între mamă și copilul mic va ajuta mai tîrziu copilul să formeze relații bune, de încredere cu alți oameni pe care acesta îi va întâlni de-a lungul timpului. Legătura emoțională între părinte și copil nu este unilaterală, ci este o relație la care ambele părți contribuie, atât părintele, cît și copilul. Această legătură emoțională nu este ceva ce părintele îl învață pe copil, ci este ceva ce ei crează împreună atunci când interacționează unul cu celălalt. Părinții se îngrijesc de nevoile majore ale copilului mic cum ar fi hrana, igiena, dragostea și grija, iar copilul, drept răspuns, este fericit, mulțumit și le zâmbește înapoi. După legătura inițială cu mama sa, copilul va stabili legături emoționale cu alte persoane apropiate, în special tatăl, care joacă un rol important în viața copilului. În timp ce rolul mamelor este mai mult de a educa și alina copilul,

². John L. Stoller, *Parenting other People's Children – Understanding and Repairing Reactive Attachment Disorder*. (New York: Vantage Press. 2006.) xii.

³. Robert Karen. PH.D. *Becoming Attached, First Relationships and how they shape our capacity to love*. (New York: Oxford University Press. 1998.) 26.

⁴. Ibid., 50.

⁵. Terry M. Levy and Michael Orlans. *Attachment, Trauma and Healing: Understanding and Treating Attachment Disorder in Children and Families*. (Washington DC: CWLA Press, 1998.) 33.

taților le revine rolul de a le fi tovarăși de joacă copiilor lor, lucru absolut necesar.⁶

Bowlby spune despre legătura emoțională: 'legătura emoțională [cu mama] este schița celorlalte relații din viața copilului.'⁷

Este important să înțelegem că deși uneori mama este absentă sau nu este în stare să îngrijească de copil, acesta totuși poate învăța să formeze relații bune dacă există cineva care dorește să se implice în viața copilului. Pentru că un copil se va atașa de acea persoană care se va îngriji de nevoile lui pe o perioadă relativ lungă de timp. Astfel dacă relația unui copil cu mama sa este una defectuoasă, care nu oferă siguranță, este speranța că copilul va fi vindecat dacă în viața lui se implică cineva care să-i ofere grija necesară. Unii copii vor alege pe tatăl lor ca și persoana cu care să stabilească o legătură emoțională de încredere dacă ei se simt nesiguri cu mama lor.

Un copil mic care experimentează o legătură emoțională de încredere cu părinții săi, de regulă va continua să ofere același gen de relații emoționale fiind adolescent și matur.⁸

Ce oferă o legătură emoțională stabilă unui copil

Mai întâi de toate o legătură emoțională de încredere oferă protecție și siguranță unui copil, și implicit următoarele lucruri:

- un copil care se simte în siguranță va explora locurile înconjurătoare atâta timp cât mama lui se află prin preajmă pentru a alerга la ea, în caz că ceva necunoscut apare.⁹
- doar un copil ce se simte în siguranță va fi în stare să dezvolte sentimente de competență și autoapreciere.
- Prin exemplul părinților, sau a primilor îngrijitori, copilul dezvoltă valori precum mila, empatia și o conștiință.
- O legătură emoțională sigură îl ajută pe copil să facă față stresului și să fie flexibil mai târziu în viață (Vezi ciclul celui de al 2 lea an).
- Întrucât prima legătură emoțională pe care o are copilul este modelul după care își va stabili relațiile ulterioare, acest copil va ști să formeze relații bune și sănătoase și va transmite copiilor săi același tipar relațional.¹⁰

⁶. David R. Shaffer, *Social and Personality Development*, Ediția 5 (Belmont, CA: Thomson Wadsworth. 2005.) 148.

⁷. Bowlby 1975, de pe <http://www.attachment.org> ; Internet; din August. 2010.

⁸. Shaffer, 150.

⁹11. Levy și Orlans, 41.

¹⁰. Listă preluată și adaptată din Levy și Orlans, 3.

Factori care contribuie la formarea unei legături emoționale sigure

Sunt câțiva factori care trebuie asigurați copilului ca el să învețe a stabili legături emoționale de încredere cu mama sau cu îngrijitorul lui. Iată care sunt ei:¹¹

- Atingerea: Atingerea este unul din cele mai importante simțuri pe care noi le experimentăm întrucât o simțim pe tot corpul nostru, fie întrun mod plăcut, fie neplăcut. Copiii au nevoie să fie mângâiați, este ceva ce mamele au făcut dintotdeauna ținând copilul aproape de corpul lor sau purtându-i după ele. O legătură emoțională stabilă implică foarte multă atingere, care transmite copilului sentimentul de grijă și dragoste. Copiii mici suferă când sunt atinși întrun mod brutal și violent.
- Contactul vizual: Copilul nou-născut poate să se concentreze pe lucrurile din apropiere, cum ar fi fața mamei lor atunci când îl alăptează. Acest contact vizual cu mama lui este extrem de important pentru stabilirea unei legături afectuoase. Contactul vizual transmite apropiere de persoana în ochii căreia copilul privește.
- Zâmbetele: Zâmbetul înseamnă bucurie, dragoste, satisfacție pentru copil și va genera un alt zâmbet la copil ca și răspuns.
- Discuțiile și cântecele: Chiar dacă copilul nu înțelege cuvintele care i se spun, el va înțelege sunetul și va asculta muzica, fie prin vorbirea celui matur sau din cântec. Copilul cunoaște vocea mamei și cea a tatălui său încă dinaintea nașterii și auzindu-le, se va simți în siguranță.
- Mișcarea: Copiii le place mișcarea încă de la o vârstă foarte mică. De fapt, de fiecare dată când mama lor făcea mișcare, se mișcau și ei în burta ei. Mișcarea îi ajută pe copii să se dezvolte și să legeni un copil este cel mai bun lucru pentru a-l liniști atunci când plânge. Cu această nevoie se descurcă foarte bine tatăl.
- Împlinirea tuturor nevoilor majore ale copilului: Hrănirea copilului mic, asigurarea căldurii, curățeniei și a confortului necesar vor face copilul să se simtă în siguranță și îl va învăța încrederea.

Concepția despre lume a unui copil cu atașament emoțional sănătos

Bowlby a fost primul care a descris ceea ce el a numit 'modelul de funcționare internă'¹². El credea că, chiar și copii care au un model negativ de relaționare, pot să se schimbe de-a lungul timpului, dacă se schimbă spre bine atitudinea cu care sunt tratați.

¹¹. Idei preluate din Levy și Orlans și dezvoltate, 2.

¹². Karen, Capitolul 15. Levy și Orlans, 47.

Copiii care au legături emoționale sănătoase au o concepție despre lume, despre sine însuși și îngrijitorii săi pozitive. Ei vor percepe:

- pe sine însuși drept: buni, iubiți, valoroși și competenți.
- îngrijitorii săi (în majoritatea cazurilor părinții) drept: răspunzând în mod adecvat nevoilor lor, iubitori, grijulii și demni de încredere.
- Lumea în care trăiesc drept: un loc sigur și viața ca meritând să fie trăită.

Copiii cu legături emoționale defectuoase (de neîncredere) vor avea un model de funcționare negativ și vor privi lumea, pe sine însuși și îngrijitorii săi într-o lumină negativă. Ei vor percepe:

- pe sine însuși drept: răi, nedoriți, neiubiți, neajutorați și fără valoare.
- îngrijitorii săi (în majoritatea cazurilor părinții) drept: nu le împlinesc nevoile, insensibili, jignitori și nedemni de încredere.
- Lumea în care trăiesc drept: nesigură și viața fără sens.¹³

Legătura emoțională stabilă de încredere sau de neîncredere sunt formate în primii ani de viață. La vârsta de 3 până la 5 ani, modul de relaționare emoțională a copilului este deja stabilit. După această vârstă, copilului îi va fi greu să dezvețe modelul vechi de a privi lumea și să reînvețe unul nou. Vom înțelege acest lucru când vom privi la creier/minte și vom studia despre comportamentul copilului cu probleme de relaționare emoțională.

Formarea legăturii emoționale sănătoase – cele 2 cicluri¹⁴

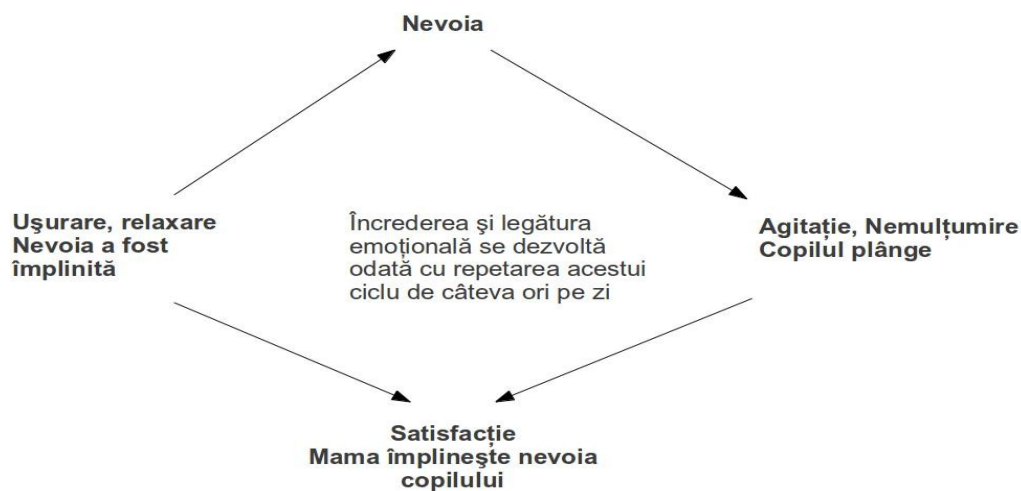
Ciclul primului an de atașament emoțional sănătos

Primul an de viață este etapa când copilul mic comunică cu cei din jur prin plâns, atunci când are o nevoie legitimă. Este unica modalitate prin care el se poate exprima. Un copil plângând va transmite mamei sale că este fie flămând, fie are durere sau un anumit disconfort, dar și faptul că se simte singur ori în pericol. Mama va împlini nevoia copilului, acesta va fi mulțumit și va redeveni un copil fericit. Acest ciclu se va repeta de câteva ori pe zi, de sute de ori pe parcursul primului an de viață, formând astfel o legătură emoțională sigură și de încredere. Astfel se formează un atașament-liant între mamă și copil.

¹³. Levy și Orlans, 47. Adaptate de autor.

¹⁴. Adaptare de Levy și Orlans și alte câteva surse. Cele 2 cicluri de formare a legăturilor emoționale sunt acceptate și folosite de oamenii care lucrează cu copii cu tulburări emoționale.

Acest prim ciclu deasemenea îl învață pe copil `gândirea cauză-efect` prin mecanismul următor: am o nevoie – plîng - nevoia este împlinită - sunt mulțumit.

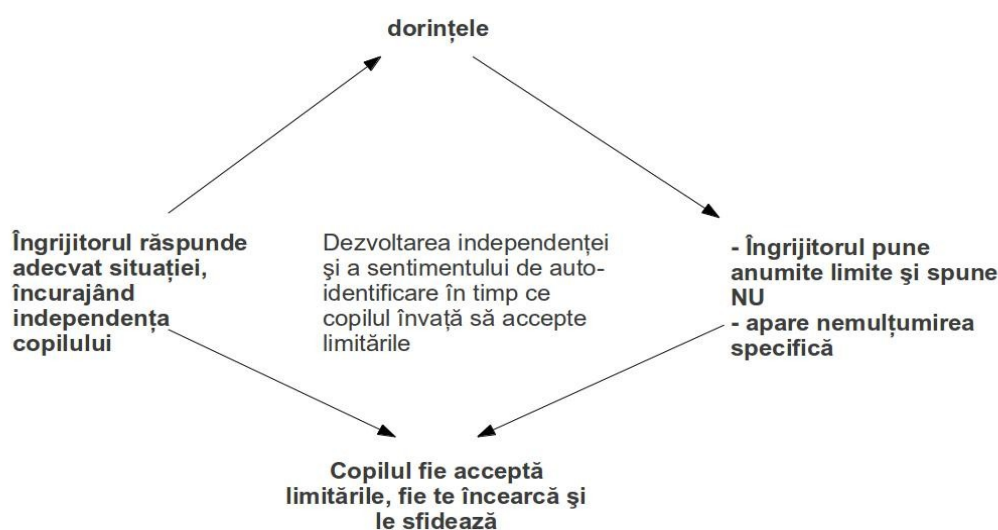
Dacă acest ciclu este perturbat de absența mamei, sau prin lipsa de reacție a mamei sau printr-o reacție de mânie a mamei care produce durere copilului, acest copil nu va fi în stare să zidească legături emoționale stabile și, în loc de încredere, va dezvolta neîncredere și mânie. Copilul va deveni foarte fricos și mînios și, mai târziu în viață, va reacționa prin izbucniri de mânie ținută ascunsă. Această mânie merge împreună cu un sentiment puternic de neajutorare. Unicul lucru pe care îl poate face un bebeluș este să plîngă și atunci când plînsul nu aduce nici un rezultat, nu aduce ușurare, apare un sentiment de neajutorare și mânie în loc.

Ciclul celui de al 2-lea an de viață de formare a legăturii emoționale

În cel de-al 2-lea an de viață copilul nu are doar nevoi care încă trebuie împlinite, acum are și `dorințe` și copilul învață să deosebească între cele două cu ajutorul părinților care trebuie să spună un `Nu` categoric dorințelor nepotrivite și celor nelocurile lor. Un copil care a învățat că nu toate `dorințele` trebuie împlinite va ști că părinții lui îi sunt mereu alături,

grijului, oferindu-i ceea de ce el are nevoie, dar în stare să spună 'nu' și să-i impună anumite limite.

În această etapă a vieții, copilul învață să accepte limitările din viața lui, învață să trăiască în limitele lor și a regulilor impuse de părinți. Dezaprobarea părinților atunci când copilul insistă pe anumite 'dorințe' crează o experiență neplăcută pentru copil, care îl va ajuta să evite acest gen de comportament în viitor și învățându-l un comportament adecvat care va duce la dezvoltarea conștiinței.

Printr-un anumit nivel de stres și frustrare pe care copilul le experimentează în astfel de situații neplăcute, el va învăța să fie mai rezistent la momentele de stres care vor apărea mai târziu în viață și va fi în stare să le depășească mai ușor.

Atunci când nu îi sunt împlinite toate 'dorințele', copilul învață că alături de părinții săi el este în siguranță, pentru că ei nu pot fi manipulați de fiecare dată pentru a ceda cerințelor copilului. Părinții care nu pot fi manipulați sunt părinți puternici, și acest fapt le oferă copiilor siguranță, în special în perioadele când el face cunoștință cu lumea înconjurătoare. Copilul continuă să învețe să se încreadă în părinții săi și treptat și în alți oameni care apar în viața lui.

Copiii cărora nu le sunt impuse limite clare la această vîrstă, nu vor putea niciodată deosebi cînd părinții săi/îngrijitorii le oferă grijă și protecție, și cînd aceștea sunt supărați și ostili și îi resping.¹⁵ Acest fapt generează legături emoționale defectuoase și stări de neliniște la copil.

¹⁵. Levy și Orlans, 42.

Legătura emoțională din perspectiva biblică

Găsim undeva în Biblie scris despre legătura emoțională? Suntem noi legați emoțional de un Dumnezeu afectuos, sau Dumnezeu este legat de noi, din punct de vedere emoțional?

Sunt multe texte în Biblie care vorbesc despre o relație de dragoste între Dumnezeu și oamenii Lui. Ceea ce ne uimește de fiecare dată, este dragostea îndelung răbdătoare și veșnică a lui Dumnezeu pentru poporul Său, deși aceștea Îl întristează de multe ori și chiar se răzvrătesc. Acest lucru este ilustrat foarte bine prin exemplul poporului Israel în pustie. Dumnezeu a făcut atâtea minuni în prezența lor și totuși ei nu erau mulțumiți. Ei aveau atâtea dorințe; carne, usturoiul din Egipt¹⁶, etc și totuși Dumnezeu le-a răspuns cu grijă, le-a dat ce le poftea inima, și nu a renunțat la ei. În Psalmul 136, care este o descriere a ceea ce a făcut Dumnezeu pentru poporul Său în acea perioadă, găsim scris de 26 de ori: *Dragostea lui Dumnezeu este veșnică!* Fără sfârșit, necondiționată! Dumnezeu a stabilit o legătură de dragoste cu poporul Său, nu pentru a renunța la el când ei păcătuiesc, ci pentru a continua să îi iubească cu dragostea Lui veșnică, necondiționată. Această dragoste veșnică poate fi văzută în toată Biblia și își găsește expresia majoră în Isus, Fiul lui Dumnezeu, trimis nouă de un Tată iubitor care dorește ca noi să înțelegem cine este El și cât de mult ne iubește. El a trimis pe Fiul Său în trup de om pentru a-și arăta dragostea în mod real și tangibil pentru om, prin minunile și semnele pe care Isus le-a făcut, prin faptul cum Isus a slujit celor mai decăzuți oameni, devenind cunoscut ca prieten al păcătoșilor și femeilor imorale.¹⁷

Alte pasaje importante care indică spre legătura de dragoste a lui Dumnezeu cu omul, sunt textele unde Dumnezeu se compară pe Sine cu o mamă sau se numește tată. Aceste texte ne descriu relația mamă/tată/copil așa cum noi o abordăm în această carte, adică ca una de afecțiune, de siguranță. Dumnezeu se prezintă ca o mamă care se îngrijește, ne oferă protecție și ne împlinește toate nevoile noastre. Dumnezeu se asigură că noi știm că El nu ne va părăsi niciodată, această fiind cea mai mare frică a unui copil cu probleme

¹⁶. Numeri 11,4-5

¹⁷. Luca 7:34 / Matei 21:31

emoționale. În pasajul de la Isaia 49 Dumnezeu afirmă că e posibil ca unele mame să își lase copiii, deși e un lucru rar întâlnit, dar și atunci El va fi acolo. În mod special Iosua 1:5 *Eu întotdeauna voi fi cu tine; Niciodată nu te voi părăsi*. El ne asigură de acest lucru. Niciodată nu ne va părăsi. Ce ușurare pentru copiii care trăiesc cu frica de a fi părăsiți.

Iată câteva texte care arată grija și dragostea părintească a lui Dumnezeu pentru om.

Psalm 27:10 *Căci tatăl meu și mama mea mă părăsesc, dar Domnul mă primește.*

Psalm 91:3-4 *Da, El te scapă de lațul vânătorului, de ciumă și de pustiriile ei.*

El te va acoperi cu penele Lui, și te vei ascunde sub aripile Lui. Căci scut și pavăză este credința Lui!

Psalm 131:2 *Dimpotrivă, sufletul îmi este liniștit și potolit, ca un copil înțercat, care stă lângă mamă-sa; da, sufletul meu este ca un copil înțercat.*

Isaia 31:5 *Cum își întind păsările aripile peste puii lor, așa va ocroti Domnul oștirilor Ierusalimul*

Isaia 49:15 *Poate o femeie să uite copilul pe care -l alăptează, și să n'aibă milă de rodul pîntecelui ei? Dar chiar dacă l-ar uita, totuș Eu nu te voi uita cu niciun chip*

Isaia 66:13 *Cum mîngîie pe cineva mamă-sa, așa vă voi mîngîia Eu; da, veți fi mîngîiați în Ierusalim!*

Dumnezeu a stabilit o legătură emoțională cu noi nu pentru că El a trebuit să o facă, ci pentru că așa a vrut! De la început¹⁸ Dumnezeu a creat omul după asemănarea Sa pentru a comunica cu el. Fiind în grădina Eden, Dumnezeu i-a asigurat tot de ce omul avea nevoie pentru a duce o viață bună. Dumnezeu încă își dorește ca noi să ne încredem în El și în dragostea Lui nemărginită, să ne legăm de El, găsind siguranță la El.

Această dragoste dumnezeiască, necondiționată și veșnică și grija Lui permanentă determină felul cum noi ne vedem pe noi înșine și felul cum ne relaționăm la copiii care au probleme de formare a legăturilor emoționale.

Tulburările emoționale

Pentru a putea ajuta copiii cu probleme de formare a legăturilor emoționale, este important să înțelegem ce înseamnă Tulburarea Emoțională sau Atașamentul emoțional defectuos. Sunt diferite nivele de tulburări emoționale, de la atașament emoțional anxios până la cea mai gravă formă, imposibilitatea de a stabili relații emoționale sau cea reactivă.

¹⁸. Genesis 1 – 3, especially 1.26+27

Se numește reactivă deoarece copilul mai târziu va reacționa la trauma experimentată în copilăria timpurie. Deși se presupune că copilul la acea vârstă încă nu conștientizează ce i se întâmpină și va uita mai târziu totul.

Nu toți copiii care au suferit abuz sau neglijare în copilăria timpurie suferă în aceeași măsură. Depinde cât de rezistent este copilul și cât timp a fost expus abuzului și în cât de puternic. Dar pentru toți copiii care au probleme de formare a legăturilor emoționale, în special cei care suferă de imposibilitatea de a le stabili sau cei nesiguri, lumea din jurul lor nu pare un loc bun de trai, ei se văd ca nedoriți și neubiți, având îngrijitori cu care nu pot zidi relații de încredere.

Întrucât formarea atașamentului emoțional are loc în primii ani de viață, acești ani sunt cruciali pentru întreaga dezvoltare a copilului și durerea experimentată din urma neglijării și abuzului va avea urmări pentru restul vieții copilului.

Cele patru nivele de legături emoționale defectuoase

Se cunosc patru nivele de formare a legăturilor emoționale, începând cu cele solide până la cele de tip reactiv.¹⁹ Cea care a definit aceste nivele se numește Mary Ainsworth în lucrarea sa `Strange Situation Test`²⁰ Statisticile despre copiii cu probleme de atașament iau în considerare doar pe cei care suferă de cea mai severă formă, cei care sunt incapabili să stabilească o relație normală cu alții. Din fericire, sunt foarte puțini copii care se înscriu în această categorie și astfel unii cercetători conchid că tulburările de atașament apar destul de rar. Este evident că acești copii au nevoie de ajutor, dar și copiii care suferă de forme ușoare de tulburări de atașament au nevoie de înțelegere și ajutor. Iată de ce e nevoie să înțelegem cele patru nivele de atașament defectuos.

Unele descrieri din cele patru vor fi foarte drastice, dar vom vedea mai târziu de ce copii ajung să fie astfel și cum pot fi ajutați.

- **Atașamentul stabil.** Copiii se simt bine fiind apropiați de alți copii și au încredere în alții. Ei se simt în siguranță, știu că uneori pot fi sensibili la anumite situații și au un model de gândire pozitiv despre sine și lumea care îi înconjoară.
- **Atașament anxios:** Acești copii au avut o legătură emoțională relativ bună cu primul lor îngrijitor, dar acum se îngrijorează mereu cu privire la disponibilitatea unei relații, atât emoțional, cât și fizic. Ei nu sunt siguri dacă trebuie să se simtă bine apropiind

¹⁹21. Levy and Orlans, 85+94.

²⁰ 22. Karen, 148+149.

oamenii de sine și dacă pot să aibă încredere în oameni. Astfel ei, fie resping relațiile cu alte persoane, fie sunt foarte lipicioși, și nu permit persoanei de care sunt legați să plece de lângă ei. Asta îi face să dețină un fel de control și le dă nesiguranță. Ei au un model de gândire negativ.

- **Atașament dezorganizat:** Copiii au fost separați sau și-au pierdut persoana de care erau atașați, fapt ce le-a cauzat un mare rău. Ei sunt foarte neliniștiți, și nu sunt în stare nici să se încreadă în cineva, nici să se apropie de vreo persoană. Atunci când fac ceva rău, ei nu vor avea remușcări, sunt foarte agresivi și extrem de manipulatori. Modelul lor de gândire este foarte negativist, ei se văd ca oameni foarte răi și întrucât ei se tem să stabilească legături emoționale cu alții, ei par foarte independenți.
- **Atașament de tip reactiv:** Nu au nici o persoană cu care să întrețină o legătură emoțională sănătoasă și sunt incapabili să se apropie de cineva. Acești copii nu doar că nu au remușcări, dar nu au nici conștiință. Sunt copii care sunt ‘gata să facă orice’ cum ar fi să abuzeze alți copii, să ucidă animale și chiar să comită omoruri. Modelul lor de gândire este unul foarte negativ. Lumea pentru ei este un loc rău și ei se văd pe sine ca oameni foarte răi. Sunt foarte egoiști și manipulatori.

Cauzele tulburărilor de atașament

După ce am privit la nivelele diferite de atașament emoțional, este timpul să ne punem întrebarea: Care sunt cauzele acestor tulburări de atașament? Ce îl împiedică pe un copil să formeze o legătură emoțională sănătoasă cu mama sa sau cu îngrijitorul său?

Doar cunoscând aceste cauze, vom putea să le prevenim în viitor și vom putea scuti copiii care suferă de situațiile sau persoanele care le produc durere.

Iata care sunt posibilele cauze sau factori care îl fac pe copil să nu formeze legături emoționale sigure:²¹

1. Absența unui îngrijitor primar:

- Sunt copiii duși la orfelinate care au de obicei câțiva îngrijitori, dar nici unul care s-ar ocupa de fiecare din ei individual. Mulți copii adoptați din Europa de Est sau Asia au semne de atașament nesigur sau dezorganizat, datorită experiențelor timpurii.

²¹23. List compiled from the following sources: Levy and Orleans, 65-78. Stoller, Preface. and Thomas, 6.

- Schimbarea frecventă a îngrijitorului, atunci când copii sunt mutați de la un orfelinat la altul, de la spital la căminele de copii sau în cazurile de adopție nereușită.
- Absența îngrijitorului primar(a mamei) din cauza spitalizării, închisorii sau a abandonului.
- Abandonul fizic sau psihologic al mamei. Mamele care lucrează și nu sunt prezente în viața de zi cu zi a copilului, sau nu se interesează de copil. Mamele cu adolescenți care nu înțeleg nevoile lor emoționale.
- Boala mamei, în special depresia, când mama este fizic prezentă, dar emoțional absentă din viața copilului.
- Războiul sau catastrofele naturale care pot duce la pierderea părinților sau a unui loc stabil de trai, fapt ce traumează în special copiii mici.

2. Un îngrijitor care este prezent, dar provoacă durere copilului sau care nu îl protejează de durere.:

- Neglijarea sau/și îngrijirea insuficientă deseori din cauza faptului că nevoile copilului nu sunt înțelese, deoarece mama este fie tânără, fie needucată.
- Lipsa unei susținere dinafară, absența tatălui.
- Abuzul fizic, sexual sau emoțional, fie de către îngrijitorul copilului sau a unei persoane apropiate lui.
- Consumul de droguri sau alcool de către îngrijitor care duc la ignorarea sau abuzul copilului.
- Conflicte familiale, violență în căsătorie.
- Sărăcie severă care deseori duce la una sau mai multe cauze sus-menționate.
- O boală dureroasă sau neidentificată la copil, un anumit handicap fizic sau mental care intrun fel o împiedică pe mamă să se atașeze de copil sau vice versa.
- O naștere prematură care poate duce la spitalizare îndelungată și separare de mamă
- Părinți care au suferit de abuz și neglijare și astfel nu sunt în stare să formeze

atașamente sănătoase. Astfel se continuă un cerc vicios de legături emoționale nesigure.

Deseori vom avea o combinație de factori. Consumul de droguri și alcool adesea duce la abuzul copilului; același lucru îl face și sărăcia extremă, cum am văzut între locuitorii străzii din India.

Unii copii vor avea probleme de atașament fără nici un factor de risc menționat mai sus, din simplu motiv că temperamentul lor nu se potrivește cu cel al părintelui.

Simptomele tulburărilor de atașament

Deja am văzut că sunt nivele diferite de atașament defectuos, astfel următoarele simptome nu vor fi prezente la toți copiii sau nu vor fi puternic manifestate la fiecare din ei. Voi aborda simptomele caracteristice copiilor, nu bebelușilor, întrucât această lucrare este adresată celor care lucrează cu preșcolarii sau școlarii. Este important de a observa copilul în timpul activităților sale zilnice pentru a recunoaște simptome subtile, în special în copii care au un grad de atașament mai bun.

Iată o listă cu simptome care sunt deseori observate la copii ce prezintă tulburări de atașament, dar sunt specifice și altor tulburări. Sunt prezentate și explicațiile acestor simptome.²²

- Nu sunt în stare să primească sau să dăruiască dragoste. Nu au învățat niciodată cum să o facă.
- Nu le place să fie atinși. Acești copii sunt ca o bucată de lemn atunci când încerci să îi îmbrățișezi, sau să le strângi mîna.
- Au o apreciere de sine foarte joasă: Pentru că au un model de gândire negativ, ei cred că sunt răi și imposibil de iubit, astfel avînd o autoapreciere foarte scăzută.
- Nu își pot coordona emoțiile. Nu pot simți tristețea sau plînge sau să se simtă cu adevărat fericiți și să rîdă. Vor rîde de alți oameni în momente nepotrivite.!
- Hiperactivi, permanent în mișcare, deseori destul de încordați, ca un animal care este urmărit de vîntor!
- Se vede ca o victimă mereu. 'Nu e vina mea, e vina altora!' Nu dorește să își asume responsabilitatea pentru greșelile sale. De ex. "Am întârziat la școală din cauza ta, tu m-ai trimis prea târziu!" De fapt: El a mers prea încet!
- Va evita contactul vizual. Acesta este un semn de apropiere, iar ei nu pot să-l suporte. Chiar și la copiii mici acest semn se poate observa ușor.
- Se apropie în mod superficial de străini. De regulă oamenii străini nu prezintă pericol pentru un copil, eu nu îi sunt apropiați și vor pleca în curînd. Iată de ce, oamenii din afară vor vedea copilul într-o lumină diferită decît îngrijitorul său, și de multe ori nu vor înțelege gravitatea situației.
- Prea lipicios sau prea pretențios, se poate întîmpla în situații necunoscute, noi, când

²²24. Listă prescurtată: Levy și Orlans, 93-106. Thomas, 19-21.

copilului îi este frică sau în relația cu străinii când vrea să le obțină atenția. De ex. Copiii din orfelinate care îmbrățișează pe orice străin care intră în odaie.

- Comportament distructiv față de bunurile sale și ale altora. Acești copii nu cred că merită lucruri și în consecință distrug ceea ce primesc(jucării, haine) pentru a se pedepsi pe sine sau pe alții.
- Sunt agresivi cu alții, strigă la ei, încearcă să îi lovească, le spun oamenilor care îngrijesc de ei că îi urăsc și vor să îi omoare.
- Sunt nemiloși cu animalele. Deseori din cauza mâniei pe care o simt sau ca o modalitate de a controla animalul. Copiii cu atașament reactiv pot chiar să ucidă animalele.
- Fură, deseori din frica de a nu avea suficient(de ex. Mîncare) sau din dorința de a controla situația.
- Spun minciuni chiar și în situațiile când este evident că ei mint.
- Nu au încredere în oameni și nu sunt oameni de încredere, sunt iresponsabili.
- Deseori sunt foarte manipulatori și caută să dețină controlul. La o vîrstă timpurie au înțeles că trebuie să preia controlul vieții sale și că permițând altor oameni să îi controleze le va produce durere. Acum se tem să permită altora să îi controleze și vor încerca mereu să fie ei în control sau să manipuleze oamenii ca să facă ce vor ei.
- Izbucniri puternice de mânie, nu își pot controla impulsurile. Pot duce la accese lungi de furie când copilul lovește, mușcă și se trîntește la pămînt.
- Nu are gîndirea cauză – efect. Nu au învățat acest lucru cînd erau mici. (revedeți ciclul primului an de viață)
- Predispus spre accidentări cu o mare rezistență mare la durere. Accidentările se întîmplă pentru că copilul nu are gîndirea cauză-efect și nu poate prevedea ce urmează unei acțiuni. S-ar putea să nu plîngă după ce se accidentează dureros, deoarece au o toleranță mare la durere.
- Reacționează exagerat când sunt jigniți. Pot face din țîțar armăsar, pretinzînd că paguba e mult mai mare decît este în realitate.
- Probleme cu mîncarea.Unii copii strîng mîncarea din cauza ca au tras foamete anterior sau se ghidează crezînd că trebuie să mînce cât încap în ei, mai tîrziu

s-ar putea să nu mai fie mâncare. Alții sunt foarte pretențioși să mănâncă doar anumite produse sau mănâncă foarte încet.

- O igienă insuficientă. Deseori acestor copii nu le pasă cum arată sau miros și nu se spală sau schimbă hainele. Este și o modalitate de a ține oamenii la distanță.!
- Lipsa de remușcări și conștiință, nu au învățat aceste lucruri fiind mici și nici nu le-au fost modelate. Nu le va părea rău niciodată pentru ceea ce au făcut. Nu le pasă să înțeleagă ce e binele și ce e răul.
- Probleme cu reușita școlară din cauza absențelor sau pentru că nu sunt în stare să urmeze școala din punct de vedere emoțional sau intelectual (a se vedea capitolul despre creier) și a dificultății de a se încrede în profesor.
- Puțini prieteni pentru că sunt foarte autoritari și posesivi și nu sunt în stare să ofere dragoste.
- Comportament sexual nepotrivit, sunt abuzivi cu alții. Mulți dintre ei au fost abuzați sexual și acționează într-un mod similar, în special cu copiii mai mici ca ei.
- Trăncăneala continuă, vorbesc nonsens și pun întrebări fără rost.
- Sfidează regulile și se opune. Nu le place să asculte ordinele pentru că li se pare că sunt controlați și vor face tot ce pot pentru a nu asculta sau accepta limitele pe care li le impuneți.
- Preocupați de foc și sînge. Nu le încredințați acestor copii chibriturile, s-ar putea să dea foc casei..²³
- Divizarea adulților. Este mai ușor să controlezi un matur decât să ai de a face cu ambii părinți sau cu o echipă, deci vor încerca, prin manipulare, să divizeze adulții, încercând să îl câștige pe unul de partea sa.
- Au probleme cu orice e nou sau cu schimbările din viața lor.
- Nu au scop în viață, nu au valori, nu au credință și de multe ori se identifică cu diavolul. Sunt atât de rău!

Pentru a fi sigur că aveți de a face cu un copil cu tulburări de atașament, vă sugerez să discutați simptomele de mai sus în echipa dvs. Fiecare va expune observațiile sale și

²³. Levy și Orleans, 106.

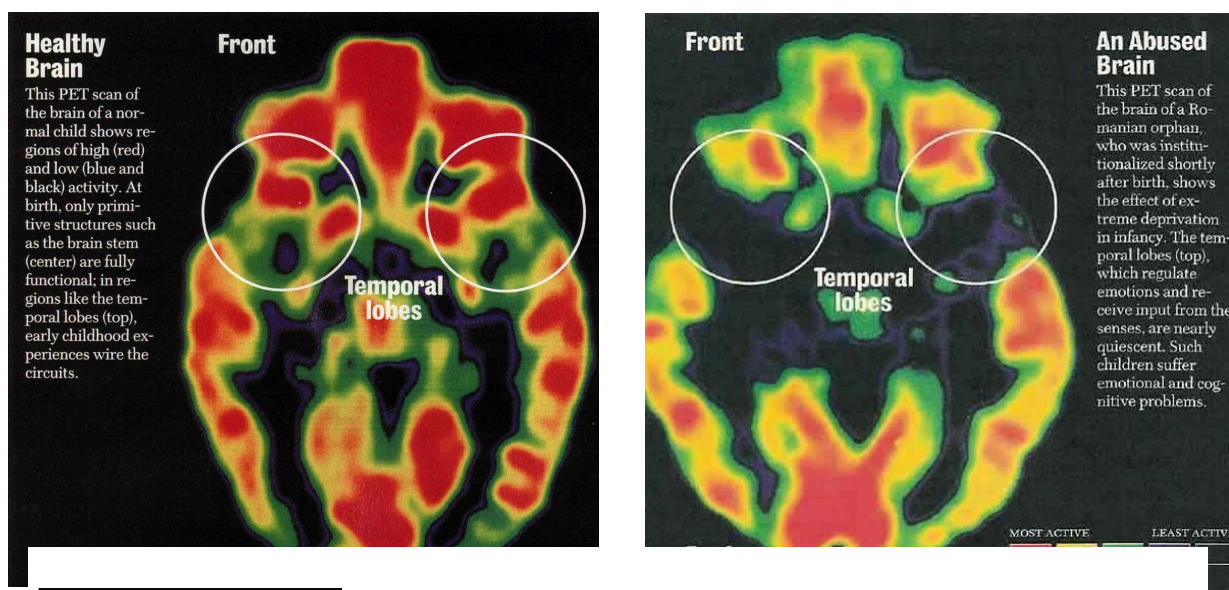
astfel va fi mai clar dacă întradevăr copilul are unele sau toate simptomele menționate. Veți putea să vă raportați la copil întrun mod diferit dacă înțelegeți trecutul lui și mediul de unde vine, și de ce se comportă astfel.

Impactul abuzului asupra creierului în dezvoltare

Ieste tulburarea de atașament doar o problemă de comportament sau abuzul, care duce la tulburare, afectează creierul și poate fi văzut pe creier? Pentru a înțelege, va trebui să studiem structura creierului și dezvoltarea lui.

Creierul începe a se dezvolta la o etapă foarte timpurie, încă pe când copilul se află în pântecul mamei sale. Prima se dezvoltă trunchiul cerebral, unde sunt controlate toate procesele fizice cum ar fi respirația sau bătăile inimii. Acesta este deasemenea centrul reflexelor și al instinctelor și al comportamentului provocat de stres. Al doilea nivel este sistemul limbic de unde sunt controlate emoțiile, stările, comportamentul și reacțiile noastre. Aici se formează relațiile și atașamentul. Sistemul limbic are influență directă asupra trunchiului cerebral. Ultima parte care se dezvoltă este cortexul cerebral. Aici depozităm experiențele avute, gândim creativ, folosim limbile, planificăm și luăm decizii.²⁴

Aceste două imagini arată unde are loc cea mai mare parte din activitatea cerebrală. Prima imagine arată un creier sănătos cu o mulțime de activități în lobii temporali (roșu înseamnă multă activitate), care sunt parte a cortexului cerebral. A doua imagine arată

²⁴. Gerald Hüther. *Brainwash – Einführung in die Neurobiologie für Therapeuten und Pädagogen* DVD Nr 792D (geist in bewegung, St. Gallen, March 2006).

creierul unui copil dintr-un orfelinat din România, care prezintă aproape nici o activitate în lobi dar multă în trunchiul cerebral. Acest copil va avea drept răspuns la frică o reacție numită de "înghețare" sau de „luptă sau fugă”. Prima reacție va fi cea de "înghețare" care poate duce fie la cea de „luptă(de atac) sau fugă(dorința de a fugi)”. Copilul acesta nu cunoaște altceva. Levy și Orlans numesc trunchiul cerebral creierul vechi și afirmă: 'Vechiul creier determină reacțiile noastre de bază de supraviețuire, în timp ce creierul nou [cortexul cerebral] ne permite să luăm decizii și să analizăm alternative.'²⁵

Creierul copilului este deja influențat și format de mediul lui, de felul cum părinții se tratează unul pe celălalt și părerea lor asupra copilului lor nenăscut. În timp ce copilul crește, creierul se maturizează și își extinde capacitatea. Creșterea creierului are loc de jos în sus, de la trunchiul cerebral la sistemul limbic și apoi cortexul cerebral. Creierul unui copil se modelează după experiențele pe care le are. Dacă primește suficiență investiție sănătoasă de la îngrijitorul său, toate domeniile creierului se vor dezvolta la maxima lor capacitate. Copii care vor fi abuzați în copilăria lor timpurie nu vor avea creierul suficient de dezvoltat. Dacă dezvoltarea sistemului limbic și a trunchiului sunt împiedicate, atunci cortexul nu se dezvoltă la maxima lor capacitate și dezvoltarea intelectuală, socială și emoțională ale copilului sunt amenințate. Din cauza experiențelor timpurii, creierul copilului este format ca să reacționeze cu frică, neliniște și hiper-vigilență, fiindu-i mereu frică de amenințări.

Prin experiențe, bune sau rele, se formează conexiuni neuronice. Astfel un fel de 'autotrazi' se formează în creierul persoanei și reacțiile la anumite experiențe vor fi aceleași de fiecare dată. Copiii care au avut parte de mai multe experiențe negative va fi foarte greu de schimbat reacțiile.

De curând, predam și am întrebat elevii mei ce s-ar întâmpla dacă am merge în pădurea de lângă școală, și am lua o cărarușă necunoscută pe care am parcurge-o din nou și din nou câteva zile la rând. Un elev care locuiește într-un sat de lângă junglă a răspuns imediat: "Foarte curînd vom avea o cărarușă nouă, pe care ar vedea-o toți!". La întrebarea mea: "Ce s-ar întâmpla dacă ne-am opri?" Răspunsul a fost: "Cărarușă tot s-ar vedea încă mult timp!" Este exact ceea ce se întâmplă în creierul copiilor care au suferit abuz în copilăria timpurie. Cărarușă comportamentală se vede încă mult timp, chiar dacă abuzul a încetat, copiii vor reacționa la fel!

Ținînd cont de toate acestea, trebuie să înțelegem că copilul cu tulburare de atașament are un creier care nu funcționează bine și acest copil de multe ori se va confrunta

²⁵. Levy și Orlans, 25.

cu mari dificultăți; nu doar în comportament, dar și în capacitățile lui intelectuale, și va avea probleme serioase de însușită la școală. Copilul va reacționa din trunchiul cerebral cu una din cele 3 reacții posibile: lupta, fuga sau înghețul. Copilul stresat fie va fugi, va începe lupta cu persoana care pare să îl amenințe sau va îngheța, absolut incapabil să reacționeze. Copilul nu este în stare să analizeze situația, să își înțeleagă emoțiile și apoi să acționeze în consecință.

O altă amenințare pentru creierul copilului sunt loviturile la cap primite prin violența fizică din copilăria timpurie, care vor aduce leziuni creierului și va duce la probleme legate de violență și lipsa de empatie din viața de adult.²⁶

Deoarece noi nu putem privi în creierul copilului, noi nu putem vedea răul pricinuit și astfel așteptăm ca copilul să se comporte 'normal'. Niciodată nu am aștepta de la un om cu picioarele rupte să alerge un maraton. Nu putem aștepta de la un copil cu un creier afectat să se comporte la fel ca un copil dintr-o familie sănătoasă, cu părinți grijulii și cu un creier care funcționează bine.²⁷

Vestea bună este: Creierul unui copil este încă în formare. El încă se poate schimba prin experiențe noi și bune, în special dacă ele se repetă, fapt care este asigurat dacă copilul crește într-o casă unde el se simte sigur și reînvață a se încrede.

²⁶. Robin Karr-Morse and Meredith S. Wiley. *Ghosts from the Nursery - Tracing the Roots of Violence* (New York: The Atlantic Monthly Press, 1997.)

²⁷. A se vedea ilustrația 3 - 4

PARTEA II
Ajutor pentru copii cu probleme de atașament

Începe cu tine însuși	27
Relația cu Dumnezeu	
Împăcat cu mine însumi și cu trecutul meu	
Relația cu alții	
Ai nevoie de simțul umorului	
Odihnă și relaxare	
Lucru în echipă	30
Responsabilități diferite, o singură echipă	
Lucru împreună și distracție comună	
CELE MAI IMPORTANTE NEVOI ALE COPIILOR	32
Siguranță	
Sentimentul propriei valori	
Limitările	
Cum să impui limitări	
Comunitatea	
Creativitatea	
Problemele copiilor cu tulburări de atașament	
Cine este în control	
Apropierea și distanțarea	
Problema atingerilor	
Igiena- nevoia de a păstra curățenia	
Îmbrăcămintea	
Despre mâncare	
Minciuna	
Furtul	
Despre somn	
Udatul în pat	
Lucruri ce țin de școală	
Activitățile vizavi de timpul petrecut la televizor	
Cum învățăm responsabilitatea	
Limbajul rău și vorbirea nepotrivită	
VINDECAREA EMOȚIILOR	49
Memoria emoțională	
Lipsa de control a emoțiilor	
Cum să aduci vindecare emoțiilor unui copil	
Construirea încrederii în sine	
Problema încrederii	

Ajutor pentru copii cu probleme de atașament(TA)²⁸

Dacă ai citit până aici, ai înțeles deja de ce unii copii din grupa ta se comportă într-un anumit fel mai neobișnuit. Sper că ai înțeles că ei nu sunt răi pentru că așa au decis ei să fie, răi, nici pentru că au ales să fie neascultători, dar sunt așa din cauza unor lucruri teribile care

²⁸. voi folosi TAentru a mă referi la tulburări de atașament

li s-au întâmplat când erau mici.

Probabil că nu făceai parte din anturajul lor atunci. Probabil că s-a întâmplat când erau acasă la ei, cu părinții lor sau alți îngrijitori și acum el este sub îngrijirea ta și tu trebuie să faci față acestui comportament dificil. Sper că ideile de mai jos și reperele pe care vi le ofer te vor ajuta pe tine și echipa ta ca să ajuți mai bine acei copii și să îi ghidezi spre vindecare.

Ideile și reperele expuse sunt preluate din lucrările lui John L. Stoller, Nancy Thomas, Levy și Orlans²⁹ la fel ca și din observațiile și implicarea mea în lucrul cu copii cu probleme de atașament din casele de copii și familii.

Lucruri bine de știut înainte de a începe

Copii cu probleme de atașament trebuie să învețe a forma relații emoționale, lucru pe care ei nu l-au învățat când erau copii mici. Ca și copilul mic, ei nu se pot atașa de mulți oameni deodată, deci au nevoie de unul sau doi îngrijitori care sunt lângă ei aproape tot timpul. Ideal este ca acești copii să fie plasați într-o familie cu doar doi îngrijitori, părinții. Știu că nu întotdeauna este posibil, iată de ce vor evalua cea mai bună soluție pentru fiecare copil care se afla sub îngrijirea instituționalizată.

Este greu să creiezi atmosferă de familie într-o instituție cu mulți copii și un grup de îngrijitori, dar sunt unele lucruri pe care putem să le oferim pentru a crea o atmosferă de familie. Iată câteva idei, cele mai multe din experiența mea personală.:

- Împărțiți grupul care de copii în 'familii' care iau masa împreună, își fac temele, au timp devoțional împreună, împart același program de lucru, responsabilități și dormitor etc. Dacă sunt câțiva copii care suferă de probleme de atașament, atunci grupul să fie și mai mic.
- Desemnați una sau mai bine două persoane ca și părinții acestui grup, care vor fi cu ei cât mai mult timp posibil, cu excepția zilei de odihnă sau sărbătorilor. Pot fi două femei, sau doi bărbați sau un cuplu.
- Copiii cu îngrijitorii lor vor forma familii mici, iar toate familiile împreună vor forma marea familie a casei de copii.
- Îngrijitorii responsabili de familiile mici sunt cei care pedepsesc copiii din grupul lor. Când cineva din copii se comportă rău cu alții, anunțați îngrijitorul său cum ați anunța părinții acestuia.
- Îngrijitori care lucrează cu copii cu tulburări de atașament trebuie să se dedice lor pe

²⁹. Bibliografia vă oferă mai multe surse de informare, cărți, website-uri

termen lung. Nu uitați că schimbările sunt dificile pentru acești copii!

- Este important ca să iubim copii necondiționat, dar uneori ca trebui să luați decizia de a-i iubi. Nancy Thomas mi-a spus odată: 'Dragostea ta să vină din creier, nu din inimă!' la decizia de a iubi acel copil, indiferent cum el se comportă, nu aștepta ca întotdeauna să simți dragoste.
- Sunt 4 lucruri de bază care vrem să îi învățăm pe copiii cu tulburări de atașament: Respect, Responsabilitate, Creativitate and Reciprocitate (dă și ia).³⁰

Începe cu tine însuți

S-ar putea să îți pară straniu să începi prin a privi la tine însuși întâi, dar lasă-mă să-ți explic:

Am lucrat cu copii în multe locuri și situații și un lucru mi-a fost foarte clar: Copii sunt o provocare! Iar cei cu tulburare de atașament sunt cei mai grei. Știu asta din experiența de lucru din casele de copii și cămine! Dar din cauza acestor provocări, eu m-am schimbat, sunt diferită acum. Știu acum de unde să iau dragostea de care am nevoie and eu a trebuit să fac față propriilor mele dureri și frustrări în viață. Dar pentru că copiii m-au provocat, eu m-am schimbat. Ești gata și tu?

Pentru a putea sluji copiilor fără a-i răni pe ei și pe tine, tot timpul va trebui să revizuiesti unde ești în viață, în relația cu Dumnezeu și cu alții; și să știi unde poți găsi ajutor. Dacă nu vei face acest lucru, s-ar putea să arzi încercând să slujești copiilor care suferă.

Relația cu Dumnezeu

Primul lucru asura căruia trebuie să lucrăm este relația cu Dumnezeu. Lucru cu copii din casele de copii te poate ține atât de ocupat că acesta va fi printre primele lucruri de care vei uita. Dar cum putem ști că Dumnezeu este tatăl nostru și prietenul nostru dacă noi nu petrecem timp cu El? Numai atunci când vom petrece timp singuri cu Dumnezeu, citind Biblia, rugându-ne, aducând nevoile noastre zilnice înaintea Lui și stând aproape de El pe parcursul zilei vom avea puterea de care avem nevoie pentru a lucra cu acești copii.

El ne va ajuta să avem dragostea și răbdarea de care avem nevoie pentru a ajuta copiii. Dragostea noastră este o expresie a dragostei pe care o are Dumnezeu pentru fiecare copil. Petrecînd timp cu Dumnezeu voi pricepe această dragoste și apoi voi fi în stare să

³⁰ 32. Levy și Orlans, 200.

transmit această dragoste copiilor.

Împăcat cu mine însumi și trecutul meu

Trebuie să știm cine suntem noi în ochii Tatălui care ne-a creat³¹ și ne iubește așa cum nimeni nu ar putea și nu o va face³². Dumnezeu, în Isus, este Cel care cunoaște totul despre noi și va împlini cele mai mari nevoie ale noastre de a fi iubiți și acceptați. El ne-a creat pe noi cu aceste nevoi! Ele sunt vitale pentru ființele noastre umane. Fără ele, am fi ca animalele!

Înainte ca să dorim să ajutăm copiii trebuie să primim ajutorul Lui în viețile noastre. După cum am afirmat în Partea 1, mulți copii care au probleme de atașament, le au pentru că părinții lor au suferit abuz în copilărie și nu au știut cum să se relaționeze cu proprii lor copii și astfel i-au abuzat sau neglijat la rîndul lor. Noi nu vrem să fim ca părinții noștri, repetându-le greșelile, iată de ce noi trebuie să aducem durerea noastră, rănilile noastre, care ar putea să le avem ca rezultat al abuzului sau neglijării de care am suferit, la Dumnezeu și să rupem ciclul 'un copil abuzat devina un matur abuziv'. Dacă eu sunt în stare să mă accept pe mine și trecutul meu, cu ajutorul Domnului, chiar dacă este dureros, voi fi în stare să ajut pe alții să facă același lucru și să-i slujesc cu dragostea care îmi este dată. Nu voi încerca să slujesc cu dragostea mea insuficientă. Dumnezeu ne va ajuta să rupem acel ciclu și este bine să ceri ajutorul și rugăciunea unui păstor sau a unui prieten de încredere sau mentor. Împreună veți putea aduce rănilile personale înaintea lui Dumnezeu ca să fii pregătit să slujești copiilor care suferă.

Sunt câteva semne ce indică atașament nesigur la maturi³³ pe care le-am urmărit conducând niște seminare în India.

- Când sunt întrebați de copilăria lor, oamenii nu sunt în stare să își amintească cu acuratețe, ei evită să se gândească la trecutul lor și vor răspunde că nu își amintesc.
- Părinții sunt idealizați, fapte adevărate de abuz sau neglijare sunt negate. 'Părinții mei erau minunați!'

Dacă știi că ai reacții similare, discută-le cu cineva și primește ajutor. Doar cel care a experimentat dragostea vindecătoare a lui Dumnezeu este gata să slujească în același mod copiilor.

În acest sens este bine să ne întrebăm: De ce lucrez cu copiii? Chiar este chemarea

³¹. Psalmul 139, 13-16

³². Ieremia 31,3

³³. Levy șiOrlans, 261.

lui Dumnezeu pentru viața mea? Sau sunt aici pentru că nu am altceva de făcut sau un lider mi-a spus să fac asta...? Pentru cineva care nu este sigur că este la locul potrivit pentru el va fi dificil să facă față situațiilor provocatoare și să continue să slujească cu dragoste.³⁴

Am citit următoarele întrebări într-o carte.³⁵ Poți să le răspunzi pentru tine?

- Cum am putea să credem că putem da ceva copiilor dacă nu suntem dispuși să ne deschidem pe noi înșine pentru a fi transformați?
- Cum îndrăznim să-l cuprindem sau să-l limităm pe Dumnezeu? După cum spune cântarea, 'Te-am făcut prea mic în ochii mei, o, Doamne, iartă-mă,'...
- Cum îndrăznim să nu ieșim din zonele noastre de confort și să mergem să fim cu oamenii lui Dumnezeu care suferă, ...?

Relația cu alții

Este important să petrecem timp cu Dumnezeu dar este de asemenea important să avem câțiva oameni de încredere cu care să împărțim povara noastră, prieteni cu care putem petrece timp calitativ, dar și să ne distrăm. În mod special pentru cei necăsătoriți, este important să avem prieteni adulți care ne înțeleg pe noi și situația noastră. Dacă nu avem prieteni, s-ar putea să așteptăm totul de la copiii cu care lucrăm, cautând ca ei să ne îndeplinească nevoile noastre de dragoste, acceptare și importanță. Copiii, și în special cei cu probleme de atașament, nu pot împlini aceste nevoi.

Întreabă-te de ce lucrezi cu copiii, ce așteptări ai de la timpul petrecut cu ei. Lucrezi cu ei ca să îi ajuți să se vindece sau speri să primești dragoste, acceptare și importanță/valoare de la copii? Dacă este așa, te vei poticni și vei cădea mereu pentru că ei nu se vor comporta cum tu speri. Tu vei arde cu mult înainte ca ei să răspundă dragostei tale dacă te aștepti ca ei să fie grupul tău de susținere.

Ai nevoie de simțul umorului

Dacă putem râde vizavi de un subiect, nu mai este atât de rău! Aceasta înseamnă că noi putem râde despre noi și despre greșelile pe care le-ai făcut. Oamenii care au acest simț al umorului sunt mult mai ușor de apropiat decât oamenii care nu îl au. Numai atunci când îți găsești împlinirea în Dumnezeu pot învăța să râdă de ei și să nu se ia prea în serios!

Dacă încerci, te poți distra în multe situații, chiar și în cele mai rele. Umorul ajută să depășești situații dificile și solicitante. Dacă râzi, atunci copilul care se așteaptă că cei fi

³⁴. pentru mai multă informație, citiți: Steve Bartel ed al. *Voice in the Streets – A handbook for multistage ministry* (a viva Network Handbook) Motivation, 15-18.

³⁵. Glenn Miles și Josephine J.Wright. eds. *Celebrating Children* (Cumbria, UK: Paternoster Press, Carlisle, 2003.) 210.

supărat va fi nedumerit și posibil să înceapă și el a râde. Ține minte: Rîsul este cel mai bun medicament, atît pentru tine, cît și pentru copil.

Odihna și relaxarea³⁶

Lucrul cu copii nu îți va da multă odihnă, iată de ce este important de avut momente când poți face ceea ce îți place și când poți să te odihnești. Un somn la prînz, lectura unei cărți bune, vizionarea unui film, primblarea, o ceașcă de cafea sau ceai cu un prieten, exerciții fizice, alergatul, ciclismul etc.

Aceste perioade cînd te poți relaxa și gîndi la altceva decît probleme sunt importante pentru a căpăta forțe noi pentru a face față copiilor cu o nouă putere.

Lucru în echipă

O problemă mare cu care m-am confruntat cînd vizitam casele de copii a fost dificultățile de a lucra în echipă. Iată ce am observat: În unele case nici vorbă nu poate fi de o echipă, sut prea puțini oameni care încearcă să aibă grijă de prea mulți copii și ei nu au timp pentru a se aduna și planifica lucru ca o echipă. Un tînăr mi-a spus că el era singurul matur care supraveghea cum 50 de copii își fac temele.

În alte părți conducătorul echipe deseori este plecat, el dă ordine, dar nu implică lucrătorii în procesul de luare a deciziilor. În alte case de copii oamenii lucrează în echipă, dar este multă divizare, și copiii cu probleme de atașament se implică între diferiți membri ai echipei, spunînd unuia 'lucruri rele' despre celălalt și făcînd pe cel cu care vorbesc 'cel mai bun prieten al lui'. Se întîmplă în special acolo unde îngrijitorii încă nu și-au rezolvat propriile sale răni și dureri. Dacă ei încă se simt nesiguri, căutînd dragoste, ei nu vor fi în stare să slujească altora din echipă și să le fie prieteni, ci vor fi plini de neîncredere. Pentru a putea ajuta copiii, trebuie să ne asigurăm că nu este divizare în echipă, că echipa lucrează împreună și caută soluții împreună.

Un personal sănătos, care este sigur de poziția lor în Dumnezeu va face o echipă sănătoasă care va aduce vindecare copiilor cu care lucrează.

Responsabilități diferite, o singură echipă

O echipă bună înseamnă că fiecare persoană din echipă are un cuvînt de spus în procesul de luare a deciziilor, și o bună funcționare nu neapărat înseamnă că toți fac același lucru. Ceic are au lucrat de mai mult timp în orfelinat pot avea mai multă responsabilitate

³⁶38. Chiar și în cele 10 porunci (Exod 20) Dumnezeu le spune poporului Său să aibă o zi de odihnă.

decît cei noi, unii membri ai echipei vor fi responsabili de bucătărie, de casă, sau de contabilitatea casei, iar alții vor fi înlocuitorii lor când aceștea vor avea zi de odihnă sau vacanță. Pentru ca o echipă să funcționeze bine și pentru a evita probleme și neînțelegeri, este bine ca responsabilitățile să fie preluate înainte ca cineva să plece, fie pe termen lung sau scurt. Întîlnirile în echipă sunt locul unde putem face aceasta, așa încât fiecare să fie la curent.

Conducătorul echipei este cel care reprezintă casa de copii în societate și poate fi responsabil de adunarea fondurilor și găsirea sponsorilor.

Dacă echipa se adună, fiecare își prezintă partea de care el e responsabil, atunci se planifică viitoarele acțiuni și întreaga echipă va profita, știind direcția în care se îndreaptă echipa pentru a face o schimbare în viața copiilor.

Lucru împreună și distracția comună

O echipă bună nu doar lucrează împreună, dar se și distrează împreună. Putem sărbători împreună zilele de naștere, ieșiri la natură pot fi organizate unde membrii echipei se pot cunoaște mai bine, departe de responsabilitățile zilnice, devenind prieteni, nu doar colaboratori.

Este foarte important ca să facem întîlniri ca și echipă în mod regulat, să discutăm lucrurile importante, să ne ascultăm unul pe altul, să discutăm lucrurile care ne provoacă greutăți și să luăm decizii împreună. La aceste întîlniri echipa poate discuta despre copiii din casă, despre dificultățile și provocările lor, și să caute împreună modalități de a le soluționa întru mod unit.

Manualul vă va ajuta să găsiți modalități prin care veți putea face față problemelor cu care se confruntă copiii. Odată ce decizia a fost luată ca și echipă, este important ca fiecare să se țină de ea și să facă același lucru pentru a putea ajuta copilul.

Să privim acum la copii și nevoile lor!

Cele 5 nevoi majore ale copiilor

Aceste concepte le-am preluat în principal din cartea lui Dr. Keith White³⁷ care împreună cu soția sa a lucrat și locuit toată viața sa într-o casă de copii, slujind multor copii de diferite vârste și cu un trecut diferit, mulți având probleme de atașament. Cele 5 nevoi pe care el le descrie sunt nevoie pe care noi toți le avem, iar eu vreau să le ilustrez prin exemple de cum putem să le implementăm în viața de zi cu zi a unei case de copii.

Siguranța

Fiecare tânjește după un loc sigur, după siguranță. Siguranța și încrederea merg împreună. Dacă am încredere într-o persoană, atunci mă simt în siguranță cu ea. Într-o situație sau cu o persoană în care nu am încredere, eu nu mă simt în siguranță. Pentru copii, părinții sunt acei care crează zona de încredere, care inspiră siguranță și astfel îl ajută pe copil să capete încredere.³⁸ Mulți copii cu probleme de atașament care ajung la casele de copii nu au experimentat niciodată acest lucru și este important de a crea un mediu sigur care îi va ajuta pe copii să reînvete cum să se încreadă.

Putem obține acest lucru, având o echipă care se dedică slujirii pe un termen lung, care înțeleg nevoia de siguranță a copilului, care înțeleg abuzul prin care au trecut și pe care nu îl vor repeta slujindu-le lor. Aceasta presupune zidirea unei relații de dragoste și grijă cu copilul și fiind deschis, ușor de apropiat și de încredere față de copil. Copii care pot veni oricând cu frământările și interesele lor la educator, știind că acesta este interesat de ei cu adevărat, se vor simți în siguranță.

Sentimentul propriei valori

Demnitate sau propria valoare înseamnă 'calitatea de a fi important, de a avea valoare'.³⁹ Pentru un copil căruia i s-a repetat de multe ori că nu are valoare sau importanță

³⁷39. Dr. Keith White. *The Growth of Love* (Abingdon, UK: Barnabas, The Bible Reading Fellowship, 2008.)

³⁸. Ciclul primului an, a se vedea ilustrația 1

³⁹. Meriam –Webster Online Dictionary, disponibil la <http://www.merriam-webster.com/dictionary/significance>, Internet, accessed Aug.2010

și care ajunge într-o casă de copii, va fi nevoie de timp și dedicare din partea îngrijitorilor pentru ca el să reînvețe că are valoare în ochii noștri și a lui Dumnezeu. Dr. White spune: 'Orice sistem nu am utiliza, nu trebuie să pierdem oamenii care ar fi gata să se dedice acestor copii cu o dragoste necondiționată' și atunci când vorbește despre cifre, el afirmă: 'Cu câți copii poate împărtăși un copil sentimentul de a avea o valoare specială decât cu un adult care iubește și este iubit?'⁴⁰ Copilul trebuie să știe că există o persoană care va fi implicată în viața lui pe tot parcursul ei și îi va fi întotdeauna alături. Nu neapărat înseamnă că acea persoană trebuie să lucreze în casa de copii, dar copilul are nevoie să știe că acea persoană îi este dedicată lui pentru toată viața sa. O astfel de persoană nu poate fi implicată în viața a 50 sau mai mulți copii în același timp. Chiar și Isus a avut doar 12 ucenici, din care 3 îi erau prieteni apropiați.

Pentru un copil cu probleme de atașament această persoană trebuie să fie îngrijitorul lui de bază, cel care este responsabil de copil. În capitol despre auto-respect voi da câteva idei despre cum să ajutăm copilul să-și înțeleagă valoarea sa.

În același timp este important de a-i prezenta copilului Împărăția Domnului, unicul loc care niciodată nu se schimbă și singura persoană care este mereu acolo.⁴¹ Dumnezeu este cel care ne-a creat pe noi pe toți și în El fiecare are valoare.

Limitările

Gen 2:8 Apoi Domnul Dumnezeu a sădit o grădină în Eden, spre răsărit; și a pus acolo pe omul pe care -l întocmise

Chiar de la începuturi omul a trăit cu limitări. Dumnezeu a creat tot pământul dar lui Adam și Evei le-a dat o grădină ca să locuiască și să o îngrijească. Dumnezeu a știut că punându-i hotare creației Sale îi va ajuta să se simtă în siguranță. El deasemenea le-a dat reguli. Din unii copaci aveau voie să mănânce, din alții nu aveau. În același mod, copii de azi au nevoie de limitări pentru a se simți în siguranță și este datoria noastră să le impunem.

'Fiecare copil are nevoie de limitări ... limitările sunt o premisă pentru adevărata libertate'⁴² Limitările pentru un copil trebuie să fie: previzibile, clare, consecvente și trăite.⁴³

Limitările sunt importante pentru că toți copii să crească niște maturi responsabili, dar

⁴⁰. White, 105.

⁴¹. Deuteronom 31:8: El însuși va fi cu tine, nu te va părăsi și nu te va lăsa; nu te teme, și nu te spăimînta!''

⁴². White, 75.

⁴³. Ibid., 85.

copii cu probleme de atașament au nevoie de limitări pentru a începe procesul de vindecare. Numai cu limitări clare și bune care le oferă sentimentul de siguranță, copii vor învăța să se încreadă din nou și să dea controlul celorlalți, în loc de a deține controlul tuturor deoarece viața este atât de instabilă și înspăimântătoare.

Sunt hotare/limite naturale. De exemplu ziua și noaptea, cele 4 anotimpuri. Altele sunt impuse de societate, de modul în care trăim, cum ar fi zilele săptămânii, festivalele etc. Noi toți le cunoaștem din experiență și știm ce va urma și aceasta aduce o anumită structură în viața noastră.

În familie și în casele de copii, părinții și îngrijitorii vor stabili limitele pentru a asigura un trai comun sigur și liniștit.

În casa pentru tineri unde am lucrat eu, am stabilit niște limitări clare pe care le cunoșteau toți care locuiau acolo. Băieții adolescenți care locuiau cu noi erau copii dificili, mulți veneau din familii destrămate sau deveniseră infractori. Într-o zi am avut un vizitator care mi-a spus puțin mai târziu: 'Sunt mirat de libertatea pe care o au băieții în casa voastră și de atmosfera bună pe care o aveți'. Limitările clare, cunoscute și acceptate au dat libertate celor care au acceptat să locuiască în limitele lor.

Limitările care sunt schimbate de îngrijitori tot timpul vor face copilul să se simtă nesigur. De exemplu într-o zi un copil se poartă urât și nimeni nu îl pedepsește, nimic nu se întâmplă, iar a doua zi același copil face o greșeală minoră și este pedepsit foarte sever. Este important ca într-o casă de copii toți să fie de acord cu limitările impuse și să se comporte ca atare.

Cum să stabilești limitările:

- Programul zilei: Rutina zilnică care include ora meselor, timpul de culcare, dacă e posibil un obcei care ar însoți culcarea (o istorioară, un cântec, o rugăciune, puțin timp de discuție.), timp pentru responsabilități casnice etc. Faceți un program al zilei și puneți-l la vedere.
- Programul săptămânii, a lunii și anului: Zilele de odihnă, sărbătorile, timpul pentru

joacă, diferite serbări în comun cum ar fi cu ocazia zilei de naștere, de Crăciun și alte zile importante. Spre exemplu ați putea organiza Ziua Părinților când părinții și rudele sunt invitați, iar copii pregătesc totul pentru această serbare împreună.

- Stabiliți reguli clare pentru ceea ce este permis în casa/familia dvs și ce nu merge la dvs în casă. Consecințele pentru neascultare trebuie să fie clare și consecvente.

- Îngrijitorul trebuie să știe a spune NU când copilul dorește ceva nepotrivit sau care îi poate pricinui rău. Este o continuare a ciclului doi de viață. De multe ori am prefera să spunem 'Da' unui copil pentru a-i face pe plac, dar este important pentru dezvoltarea sănătoasă a copilului să audă 'Nu'⁴⁴ dacă așa este cazul.

- Respect unul pentru altul. Dacă vrem să îi învățăm respect, atunci trebuie să îi respectăm pe ei ca personalități chiar dacă nu sunt adulți. Trebuie să le fim exemple de respect. Respectul se arată prin modul cum ne vorbim unul altuia și cum ne tratăm. Vorbind cu dispreț unui copil sau împingându-l nu arată respect față de el și nu îl va învăța o atitudine de respect.
- Lucru prin casă sunt un mod bun de a învăța limitările. Ele învață copilul că sunt parte a unei echipe care lucrează împreună și fiecare are partea sa prin care contribuie.
- Jocurile: Este aproape imposibil să joci un joc împreună fără a avea reguli de respectat. Oamenii care joacă după propriile regulisau mint încontinuu sunt niște jucători de echipă răi. Jucându-ne împreună, copii învață să accepte regulile și limitările.
- Sentimentul de proprietate asupra bunurilor și respectul pentru bunurile alora. Copii trebuie să aibă articolele sale de toaletă, haine, rechizite etc pentru a învăța să fie responsabili de ele, și în același timp să învețe să respecte bunurile altora, fără a lua ceva străin înainte de a-și cere permisiunea..

⁴⁴. White, 83.

Nu este ușor să stabilești niște limite, cineva m-a întrebat dacă copilul nu este rănit atunci când îi spui 'Nu' uni lucru pe care el și-l dorește. Este important să înțelegem că niște limitări clare vor ajuta copilul să învețe să fie responsabil în viață și îi vor da siguranță mai mult decât orice.

Comunitatea

'Este nevoie de un sat întreg pentru a crește un copil!'⁴⁵ Familia sau casa de copii nu este suficientă pentru a învăța copilul cum să-și trăiască viața în lumea de azi. Copiii au nevoie de comunitatea extinsă pentru a obține un sentiment de apartenență învățând despre lucruri pe care, 'noi, comunitatea' le facem și lucruri pe care 'noi' nu le facem! Copilul va învăța că și comunitatea are limitări, care definesc dacă ești parte din comunitate sau nu ești.

O comunitate strâns legată va da un sentiment de siguranță și valoare, aceasta însemnând că ești parte dinc eva mai mare decât tu însuși. Comunitățile din țări diferite, cele rurale sau cele urbane arată diferit. Copilul care face parte dintro comunitate învață modurile în care ea se exprimă și știe unde el aparține.

Mulți copii sunt luați din comunitățile lor de origine și duși la casele de copii, unii locuiesc departe de ele, cum ar fi copii din Manipur din India de Nord Est care sunt duși la casele de copii în India de Sud. Când cresc și pleacă din casele de copii, acești copii se confruntă cu o mare problemă, ei nu aparțin de fapt nici unei comunități, fiind ruți de comunitatea lor de origine.

Din propriile mele observații și din ceea ce mi-au împărtășit prietenii mei, știu că unele case de copii au tendința de a se retrage din viața comunității din care fac parte, fie sat sau oraș. Sunt sigură că din motivul bun de a proteja copii. Am auzit de la o fată care locuiește într-o casă de copii pentru câteva sute de fete, că lor niciodată nu li se permite să părăsească teritoriul casei de copii. Cum vor face față vieții mai târziu aceste fete, dacă tot ce ele cunosc este o 'familie' de sute de fete, femeii care îngrijesc de ele, fără familii, fără magazine de unde să poți cumpăra lucruri și unde ele ar putea învăța să

⁴⁵. Probably African Proverb, source unsure

administreze corect banii, nici un loc unde ar putea ieși de exemplu la un film sau o altă activitate comunitară?

Gândindu-ne la viitorul copiilor, trebuie să ne asigurăm că ei se integrează nu doar în comunitatea noastră din casa de copii, dar și în comunitatea mai extinsă, care include școala, biserica, proprietarii de magazine, vânzătorul de legume etc. Îmi amintesc că atunci când am venit să locuiesc în Asia de Sud locuiam în Kathmandu, Nepal și foarte repede m-am simțit parte a comunității lor, deoarece am făcut cunoștință cu proprietarii de magazine și când treceam pe lângă ei, deseori mă strigau pe nume și imi vorbeau, lucru care m-a făcut să mă simt foarte binevenită în țara lor.

Îndată ce copiii cu probleme de atașament au învățat să se simtă în siguranță în mediul lor de casă, ei trebuie să învețe din nou să trăiască în comunitatea mai extinsă, și să învețe să se încreadă în oameni dinafara lumii lor mici.

Astăzi mai este o comunitate prezentă în viața copiilor noștri. Este vorba de comunitatea electronică sau internetul. Mulți copii petrec mult timp on line cu prietenii lor de pe internet, oameni pe care poate niciodată nu i-au văzut. Copii pot pierde legătura cu lumea reală dacă petrec prea mult timp în fața calculatorului, a jocurilor video sau a televizorului. Copiii cu probleme de atașament au nevoie de lumea reală, comunitatea reală pentru a fi vindecați. Nu poți învăța încrederea sau cum să te relaționezi de la televizor, poți face asta doar cu oameni, în carne și oase.

Creativitatea

Gen 1:1 La început Dumnezeu a creat cerurile și pământul.

A fi creativ nu înseamnă a te juca doar jocuri, dar prin joacă și jocuri copii își exprimă o mare parte din creativitatea sa. Cel mai bun exemplu de creativitate este Dumnezeu Creatorul, care a creat lumea noastră să fie amuzantă, diversă și plină de culoare. Numai dacă e să ne gândim la toți peștii din mare, sau animalele atât de variat create. Dumnezeu a creat. El deasemenea ne-a făcut pe noi, ființele umane și ne-a făcut după chipul și

asemănarea Sa. Noi avem aceeași putere creativă în noi, și putem conlucra cu El, creînd lucruri noi și făcînd lumea un loc mai bun de a trăi. La un seminar pentru învățătorii de școală duminicală, studenților li s-a dat hîrtie și creioane colorate la ora de închinare și au fost rugați să exprime ceva din relația lor cu Dumnezeu pe hîrtie. Mai tîrziu cînd am aduna t creioanele, am găsit desenul unui fruct de mango, făcut de un bărbat matur desenat exact așa cum îl fac milioane de copii indieni la școala primară. În mod cert, acel om nu a învățat să fie creativ, el a învățat să copieze doar. M-am întristat și m-a făcut conștientă de importanța de a împlini această nevoie de creativitate la copii, de a-i încuraja să creeze și să nu-i împiedicăm forțîndu-i să facă lucrurile după un model anume.

Creativitatea poate fi exprimată în multe feluri. Un grădinar care plantează o grădină de flori superbă este creativ. Un dansator care își face o nouă coreografie, un cîntăreț cu un cântec nou, un copil care desenează un tablou cu noile lui creioane, toate acestea sunt expresii ale creativității.

Pentru ca copiii să fie creativi, este nevoie de timp neprogramat, acces la materiale cum sunt jucăriile, jocurile, hîrtia și culorile, clei, intrumente muzicale etc la fel ca și libertatea de a se exprima liber, fără a fi ghidat de un învățător sau îngrijitor. Dacă le dăm libertatea de a fi creativi, s-ar putea să descoperim talente de care nu știam că le au. Pentru copiii cu probleme de atașament este important să descopere ceva care ei pot face bine, din cauza sentimentului pe care îl au că sunt nevaloroși. S-ar putea la școală să aibă probleme, dar să fie artiști minunați sau atleți foarte buni, dacă li se permite să se exprime în felul lor. Haideți să oferim copiilor multe oportunități de a face acest lucru.

Probleme cu care ne confruntăm la copiii cu Tulburări de Atașament

Cînd încercăm să ajungem la un copil cu tulburări de atașament, trebuie să fim conștienți de faptul că noi nu putem „repara” starea copilului, dar putem furniza un mediu de vindecare în care copilul se poate schimba, învăța lucruri noi, și eventual, căpăta vindecare. Ajutînd un copil cu TA, este un proces care cere timp și dedicare. Una dintre fetele, cu TA pe care am cunoscut-o în ultimii 10 ani, a arătat într-adevăr o mare îmbunătățire doar în ultimii doi ani. Totuși, din cînd în cînd ea se întoarce la căile ei vechi, are crize de isterie, plînge și strigă. Ea încă mai are nevoie de aceeași dragoste răbdătoare și grija de care a avut ea nevoie în ultimii 10 ani.

Dacă ajutăm copiii cu TA să se vindece, ne vom confrunța cu aceleași probleme din nou și din nou, iar pe parcurs vom avea nevoie de multă răbdare, fără a avea dorința de a

ceda sau abandona, chiar dacă de multe ori vom dori acest lucru. Cum să urmărim unele din aceste probleme și cum să le tratăm:

Cine este în control?

Pe parcursul a doi ani din viața lor, copiii cu TA au învățat să fie în controlul vieții lor, din cauza abuzului și a respingerii pe care le-au experimentat (ciclul primului și al doilea an). Ei au învățat astfel: A-i lăsa pe alți oameni să îmi controleze viața, îmi va face doar rău. Iată de ce ei se tem să permită cuiva să fie în controlul vieții lor. Chiar și în cele mai mici lucruri, cum ar fi atunci când le spui: Puneți papucii, trebuie să mergem la magazin, le-ar putea provoca frică și aceasta reprezintă din punctul lor de vedere un mod de a-i controla. Copiii au nevoie de timp pentru a lua o decizie să facă ceea ce li s-a spus și în același timp trebuie să știe că tu ești în control, că ai serios în vedere ceea ce spui. Dar copilul trebuie să se simtă în siguranță cu tine.

Vorbește cu ei despre temerile lor, lasă-i să știe că le ești alături, că îi protejezi și acordă-le timp pentru a asculta și a face ceea ce le-ai cerut.⁴⁶

Ține minte, nu o lua personal, în cazul când ei se supără, când nu sunt ascultători și când sunt sfidători.

Apropierea și distanța în relația cu ei

Am observat deseori cum în multe familii și Case pentru copii, în special în Asia de Sud, atâta timp cât copiii sunt prunci primesc multă afecțiune prin atingere. Toți doresc să îi poarte în brațe, să îi atingă, să îi mângâie pe cap, pe obraji și să lea dea îmbrățișări celor mici. Cu cât mai mult crește copilul, cu atât mai puțin va avea parte de atingeri, iar odată ce atinge majoratul cu greu mai are parte de atingeri, cu excepția mamei poate.

În cartea "Cele cinci limbaje ale dragostei pentru copii"⁴⁷, atingerea este descrisă ca și una din limbajele umane de dragoste. Aceasta înseamnă că unii copii se simt speciali când le oferi afecțiune prin atingere, primesc îmbrățișări sau sunt mângâiați pe spate etc. Din

⁴⁶

48. Heather T. Forbiers and Bryan D. Post, PhD. *Beyond Consequences, Logic and Control* (Boulder, CO: Beyond Consequences Institute, LLC, 7th Printing 2010.)76.

⁴⁷

. Gary Chapman and Ross Campbell. *The five love languages for kids* (Chicago: Northfield Publishing, 1997)

experiența mea, pot spune că acest lucru e adevărat pentru copiii din orice cultură. Peste tot am întâlnit copii care s-au simțit iubiți, în special când au fost îmbrățișați, mângâiați. Acești copii veneau la mine pentru a simți această afecțiune prin atingere.

Îmbrățișările apropie mult într-o relație cu copiii, dar trebuie să fim atenți cum o facem, în special când avem de a face cu copii care au fost abuzați. Este bine ca îmbrățișările pentru fete să fie din partea femeilor, și respectiv cele pentru băieți din partea bărbaților. Trebuie să fim atenți cum ne purtăm în public cu acei copii care au fost abuzați sexual, să manifestăm afecțiune față de ei nu fiind singuri cu ei, dar așa ca să fim văzuți de alți oameni, astfel copiii nu vor putea să ne acuze de abuz.

Copiii care suferă de TA sunt ușor copleșiți de prea multe lucruri noi, de aceea este important să le acordăm timp, în care ei pot fi singuri și pot fi la distanță de lucrurile noi. Astfel, le putem sugera niște activități în liniște, cum ar fi cititul unei cărți etc.

Problema atingerii și cum să reînvățăm atingerea

Pentru unii copii atingerea le va stârni amintiri rele, în special dacă au fost abuzați fizic sau sexual, ori dacă au fost bătuți. Călătorind în India uneori am întâlnit copii de stradă care veneau să cerșească. De regulă, mă îndrept spre ei, fie să le dau o mângâiere pe umăr, sau pe cap, ori le dau mâna. De multe ori am observat că atunci când am întins mâna spre ei, ei tresăreau, se fereau, așa încât să nu îi pot atinge. Odată ce înțelegeau că nu intenționez să îi lovesc, îmi permiteau să îi ating și să le vorbesc.

Atingerea este importantă, de fapt Levy și Orlans spun: „A atinge și a fi atins sunt lucruri fundamentale pentru experiența umană”.⁴⁸ Pentru a-i reînvăța atingerea pe copiii care sunt reticenți la ea, trebuie să le arătăm și să îi învățăm atingerea bună, sănătoasă, așa încât ei să vadă diferența dintre ceea ce lor le este frică, adică atingerea rea și cea nouă, adică atingerea bună.

Acești copii au nevoie de foarte multă atingere pentru a fi vindecați, exact așa cum bebelușii primesc foarte multă atingere de la mama lor.

Pentru copiii cărora le este teamă să fie atinși, trebuie să găsim modalități în a-i reînvăța. Aici creativitatea noastră este provocată! Jocurile care implică în ele atingerea sunt un început bun:

48

. Levy and Orlans, 117.

- Bătutul din palme – stați sau ședeți față în față și jucațivă de-a bătutul în palme.
- Desenați sau scrieți pe spatele unul altuia.
- Trasează corpul copilului pe o coală mare de hârtie cu o cariocă și apoi colorează-l.
- Jocul de-a aprinselea, de exemplu. Jocul de-a aprinselea în perechi: Doi copii se țin de

mâini și îi prind pe alții doi care mai apoi devin o altă pereche care va fugi după alții să îi prindă.

- Leagă ochii unui copil, după care el trebuie să atingă fața și mâinile cuiva pentru a afla cine e persoana.

Alte căi de a-i învăța afecțiunea prin atingere:

Masajul: Un băiat, care locuia în una din Casele de copii în care am lucrat, evita orice fel de atingere, dar se plângea că are dureri de spate. Medicul a constatat agravarea durerii și i-a sugerat să facă masaj la spate. După aceasta băiatul dorea cu insistență să fie masat pe spate în fiecare seară înainte de culcare. Astfel a fost învățat el atingerea bună, sănătoasă, folosind acest mod creativ – masajul. În cartea ei despre „atingere”, Tiffany Field sugerează că acelor copii cărora nu le place să fie atinși, masajul reprezintă o bună opțiune, deoarece nu este ceva întâmplător, cum este atingerea manifestată în viața de zi cu zi, dar este ceva previzibil, deoarece copilul știe când și cum va avea loc.⁴⁹

Îngrijirea părului și a pielii: Ajutând un copil să se pieptene, să-și taie unghiile, sau să aplice loțiunea pe pielea uscată, acestea sunt un mod natural în a-i învăța atingerea bună.

Îi puteți dăruia o jucărie moale de exemplu, un ursuleț de pluș: Ar putea să vă fie mai ușor să reînvețe afecțiunea prin atingere cu o jucărie, înainte ca s-o mai atingă o altă persoană.

Jucați-vă cu ei cu plastilina sau lutul: Astfel ei încearcă ceva nou, diferit, și învață din nou atingerea prin crearea lucrurilor din lut.

Igiena – Nevoia de a păstra curățenia

Copiii cu un model negativ, care se văd pe ei înșiși la fel de rău și nedoriți, deseori au dificultăți în a se păstra curați, în a face duș, în a-și spăla părul, în a-și peria dinții și în a purta haine curate. Ei nu înțeleg de ce ar trebui să fie curați și de asemenea ei mai realizează că s-ar putea ca tu să nu îi vrei alături, dacă miros urât. Totuși, noi putem iubi și un copil murdar, să îl îmbrățișăm și să nu facem mare dramă din acest lucru totuși, să îl învățăm că trebuie să fie curat.

Sunt câteva moduri prin care putem fi siguri că el este curat:

- Spală-te pe dinți împreună cu copilul, astfel îi arăți un exemplu bun de urmat.
- Stabilește o regulă ca atunci când vă așezați la masă, fiecare trebuie să aibă mâinile curate, părul pieptănat, și să miroase bine. Stabilește regula următoare și pentru adolescenți, să facă duș zilnic. În așa mod vei evita luptele zilnice, copilul poate chiar să aibă un tabel pe peretele băii și de fiecare dată

când face duș, să lipească un timbru. Tu ești cel care le dai această responsabilitate copiilor ca să mențină curățenia, în special dacă sunt mai mari.

Îmbrăcămintea

O fetiță, care a fost abuzată în frageda copilărie, urăște să poarte haine pentru fete. Ea este mult mai confortabilă purtând tricouri largi și pantaloni largi. Nu este nimic rău în aceasta, iar a o forța să poarte haine pentru fete ar putea crea mari neînțelegeri de care nu avem nevoie. Dar, este important să îi ajutăm pe copii să se îmbrace corespunzător. Unele fete care au fost abuzate sexual, au tendința de a purta haine provocatoare, „sexy”, ceea ce dezvăluie cum se simt ele în interior. Hainele trebuie să fie curate și să acopere corpul copilului, dar nu trebuie să fie numaidecât pe gustul nostru; copilul trebuie să se simtă confortabil în ele.

Despre mâncare

Mesele luate împreună pot fi oportunități eficiente pentru părtășie, pentru a auzi de la ei cum se simt, cum le merge, dar ar putea fi și un timp plin de provocări dacă aveți de a face cu un copil cu TA.

Atunci când vin la locuiască cu tine, unii copii s-ar putea se se întâmple că au dus foame deseori în trecut. De aceea atunci când stau la masă unde este mâncare destulă, ei vor încerca să mănânce pe cât de mult posibil, pentru că nu știu când va fi o altă masă. De regulă, peste o vreme, copiii vor înceta să mai facă așa, pentru că se vor simți în siguranță, știind că mereu este mâncare destulă pe masă. Unii copii cu TA practicați să ia mâncare în dormitor și o ascundeau sub saltea, sau după pat. Ei făceau așa deoarece le era frică să nu ducă foame, iată de ce ei țineau mâncare, pentru a avea ce mânca mai târziu. Dacă un copil din Casa de copii face așa, trebuie să prevenim copilul să nu mai ascundă mâncarea, care se poate altera, de exemplu, carnea sau legumele fierte. Pentru a-l ajuta să treacă peste această frică de a duce foame, și pentru a-i arăta că îi înțelegem temerile, putem să le dăm lucruri care nu se alterează, cum ar fi un pachet de biscuiți sau niște crackeri. Dacă copiii decid să nu mănânce la ora mesei, fă-le cunoscut faptul că nu va mai fi nimic mâncare până la masa următoare. Dacă nu le place mâncarea din farfurie, nu le găti altă mâncare specială pentru ei, și nici nu-i forțați să mănânce. Nu le umpleți farfuriile cu vârf, așteptând ca ei să mănânce tot, chiar dacă ei nu sunt flămânzi. Nu vă luptați cu ei să mănânce, pentru că vei pierde lupta, deoarece chiar îl poți forța să își umple gura cu mâncare, nu îl poți forța să o înghită. Este o luptă ce nu merită eforturile.

Unii copii decid să mănânce lucruri ciudate. Un îngrijitor de la una din Casele pentru copii m-a întrebat: „Este normal dacă un copil mănâncă săpun?” Desigur, nu este bine, iar când am întrebat mai multe detalii cu privire la acest copil, s-a dovedit că el suferă de TA. Folosește-ți simțul umorului într-o atare situație. Spune ceva de genul: „Vai, ți-ai găsit gustarea deja, înseamnă că nu-ți mai dau alta”.

Minciuna

Nu fi șocat sau supărat când copilul te minte. Aceasta este reacția normală din partea părinților și îngrijitorilor, deoarece noi ne dorim copii care să fie cinstiți, pentru că ne e frică de faptul că ei ar putea crește și vor continua să spună minciuni și să nu dea dovadă de onestitate. Ei într-adevăr chiar spun minciuni, deoarece le este teamă, neștiind cum să se

comporte altfel, deci ei mint chiar dacă este evident că ceea ce spun ei este o minciună.⁵⁰

Deoarece copilul este stresat, nu poți vorbi cu el despre minciună la momentul când o spune. Acordă-i ceva timp, lasă-l să cunoască faptul că tu știi despre minciuna lui, și mai târziu vorbește cu ei despre consecințele minciunii. Crează tu niște consecințe, de exemplu, să facă curat în casă.

Furatul

Ar putea să fie un motiv pentru care copilul fură, de exemplu mâncare, pentru că îi este teamă să nu ducă foame. Unii copii cu TA și-au făcut un obicei în a fura. Ei trebuie să învețe să restituie pentru lucrurile pe care le-au furat, sau să dea ceva din lucrurile lor personale, de exemplu. Dacă au furat un creion al unui copil, atunci să întoarcă unul de-al său. Dacă au furat dintr-un magazin trebuie să întoarcă obiectul cu o notiță prin care să-și ceară scuze. E bine să mergeți cu ei. Copiilor care fură din magazine, nu e bine să li se permită să mai meargă la magazine.

Iertarea

Ca și creștini, noi credem că dacă un copil a greșit cuiva, va merge să își ceară iertare. Copiii cu TA care nu au milă față de alții, care nu au nici o remușcare dacă au greșit, nu le va părea rău, iar dacă noi îi rugăm să meargă și să spună cuiva că îi pare rău, să își ceară scuze, ei o vor face, dar nu din toată inima. Lor nu le pare rău. Pentru ca ei să învețe acest lucru ei trebuie să facă ceva, pentru a corecta greșeala. Ei ar putea, de exemplu să gătească sau să coacă ceva împreună cu tine și să servească persoana căreia i-a greșit, să facă și să scrie o notiță drăguță prin intermediul căreia să își ceară scuze etc.

Lucruri importante despre somn

Este foarte important pentru fiecare copil să doarmă suficient, cu atât mai important este acest lucru pentru copiii cu TA, deoarece pentru a li se vindeca creierul, ei au nevoie de o pauză. Dar pentru copiii care au fost abuzați sexual, noaptea poate fi un timp de groază dacă ei au fost abuzați în timpul nopții. Lor le este teamă să meargă la culcare. Îi putem ajuta lăsând o mică lumină de noapte (doar pentru un timp, deoarece lumina nu este bună pentru somn), astfel încât ei să nu doarmă în întunec, dar trebuie să îi asigurăm că ei sunt în siguranță, și că nimeni nu le va face rău, deoarece noi le suntem alături și nu vom lăsa pe nimeni să intre în odaia lor. Copiii care au fost abuzați sexual, ar putea să-i abuzeze pe alții,

50

. Forbers and Post, 46.

mai ales pe cei mai mici. Este important ca ei niciodată să nu doarmă în aceeași odaie cu alți copii mai mici, mai vulnerabili. Ar fi bine pentru ei să aibă camera lor personală, dar deoarece în majoritatea Caselor pentru copii acest lucru nu e posibil, este bine ca ei să împartă camera cu alți copii mai mari decât ei, dar care nu suferă de TA.

Niciodată nu poți forța un copil să doarmă, doar îl poți trimite la culcare, pentru că unii copii nu au nevoie de mult somn. Dar odată ce copiii sunt în pat, ei trebuie să știe că trebuie să stea acolo în liniște și să nu-i deranjeze pe alții. Dimineața, copiii trebuie să învețe să se trezească la timp, să se îmbrace și să își aranjeze patul. Dați-le un ceas cu alarmă așa încât ei să fie responsabili să se scoale de unii singuri. Copiii care întârzie la dejun sau nu sunt îmbrăcați îngrijit și curat, s-ar putea să meargă la culcare mai devreme seara următoare, aceasta ca și consecință pentru că nu s-au trezit la timp.

Udatul patului și a pantalonilor pe parcursul zilei

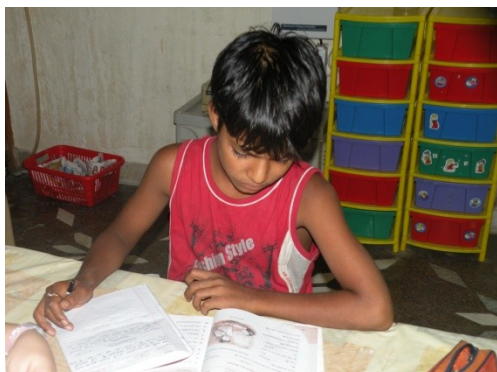
La vârsta de patru ani, de regulă sunt uscați pe parcursul nopții și zilei, folosind toaleta pentru a se urina. Dacă copilul a fost abuzat sexual sau a experimentat o altă formă de traumă psihologică, s-ar putea să înceapă să ude patul din nou, s-au pantalonii pe parcursul zilei. Ei își urinează furia lor, ar putea să se urineze într-un colț al odăii, în loc să meargă la toaletă, sau să se urineze chiar pe podea. Nu faceți copilul de rușine în această situație. Pur și simplu spuneți-i să facă curat, să ia lenjeria de pat, să le pună în apă cu săpun să se moaie, să spele podeaua, și să spele tot ce a fost murdărit. Nu îi pedepsiți pentru cele întâmplate, iar a le spune să facă curat din urma lor este o consecință normală, care îi va învăța să nu mai repete acest lucru. Alți copii vor face chiar și treaba mare, materiile fecale în pantaloni sau în colțul camerei. Aceștia sunt în majoritate copiii care au fost abuzați sexual în mod groaznic.⁵¹

Fă același lucru ca și în cazul anterior, cere-le să facă curat și de asemenea ajută-i să treacă peste trauma experimentată.

Lucruri ce țin de școală Copilul cu TA ar putea întâlni mari dificultăți de comportament și de învățare la școală. Asta ar putea fi din cauza că lui îi este frică de noua situație, de profesor,

51

. Thomas, 43.

de toate lucrurile noi pe care le are de învățat și că el nu este în stare să se concentreze. Stresul și frica vor influența rău creierul lor,⁵² el nu va ține minte ce a învățat, și astfel va avea rezultate proaste la școală, apoi profesorul ar putea să-l pedepsească, ceea ce va cauza și mai mult stres și frică și iarăși mai puțină învățare corespunzătoare.

Ține minte, mai important este copilul și vindecarea acestuia decât educația lui. Iată câteva idei pentru a te ajuta:

- Lasă-l pe copilul nou-venit să stea acasă, unde îl vei învăța ceva timp, până când el se va simți în siguranță cu tine și Casa în care trăiește.
- Vorbește cu profesorul, spune-i și lui care este situația copilului, temerile și stresul lui, așa încât profesorul să nu pună o presiune și mai mare asupra copilului.
- Copiii **RAD** sunt deseori hiperactivi. Cere-i să facă niște exerciții înainte de a merge la școală, aceasta îl va ajuta să stea așezat pe parcursul orelor de școală. Spune-i și profesorului acest lucru, astfel ca el să nu pedepsească copilul să stea în colț, sau să stea așezat nemișcat, dar să îi spună să facă niște exerciții.

Activitățile vizavi de timpul petrecut la televizor

Predam odată la o clasă de studenți a căror plan era să deschidă o Casă pentru copii. Ei au trebuit să alcătuiască un proiect în care să includă și un buget. Aproape fiecare din ei avea un televizor și chiar un DVD ca și parte din buget, aproape că nu au inclus să cumpere jucării, nici de interior, nici pentru copii ca să se joace afară, așa cum ar fi: mingi, bâte pentru cricket, rachete, corzi de sărit, sau alte jucării pentru construirea blocurilor, păpuși sau jocuri de bord. Se pare că e mult mai ușor să lași copiii să privească televizorul decât să se joace. Mulți copii cu TA sunt hiperactivi.⁵³ Șezând în fața televizorului, după multe ore de școală în care el a șezut, va face copilul și mai hiperactiv și mai agresiv. Pentru copiii cu TA televizorul

⁵²

. Hüther on DVD: Hüther says that fear is like a cap pulled over the brain, paralysing a brain and hindering it from functioning properly

⁵³

. Levy and Orlans, 96.

trebuie să fie limitat doar la câteva ore pe săptămână, și apoi ar fi cel mai bine să privească un film bun împreună ca și eveniment familial. Copiii ar trebui să aibă timp de joacă în fiecare zi.⁵⁴ Ei ar trebui să alerge afară, să se joace cu mingea, să sară în coardă, să se joace de-a ascunselea, sau de-a prinselea în curtea casei, să folosească elemente cum ar fi: apa, noroiul, sau orice le place pentru joacă, atâta timp cât este util și fără pericol. Dacă li se dă posibilitate, copiii vor veni curând cu idei de jocuri și vor găsi jucăriile lor potrivite, folosind lucruri pe care le găsesc în natură.

Dacă nu au posibilitate să se joace afară, este bine să aibă lucruri cum sunt, puzzle-uri, jocuri de bord, sau blocuri de construcție pentru copii. Jucându-vă împreună cu ei, veți contribui în a-i învăța pe copii multe cunoștințe sociale.⁵⁵

Îndeplinirea responsabilităților împreună

O parte din prioritățile pe care le fixăm la Casa de copii, sunt responsabilitățile pe care trebuie să le facă copiii. Nu contează dacă lucrați într-o casă de copii mare, sau una de tip familie, a face responsabilitățile împreună este foarte important. Aceste responsabilități includ toate lucrurile care trebuiesc făcute: gătitul, tăiatul legumelor, spălatul vaselor, curățenia în casă, spălatul rufelor, grădinaritul, poate lemnăritul, sau lucruri meșteșugite pentru ridicarea fondurilor. Implicarea copiilor în fiecare zi timp de 30 minute până la o oră, nu este muncă care cere mult efort, dar îi va învăța pe copii lucruri de care vor avea nevoie în viitor, când vor conduce gospodăria lor. Din observațiile mele, în special pentru copiii care locuiesc în Case pentru copii, acest aspect este uneori uitat sau trecut cu vederea.

Pe lângă toate acestea, responsabilitățile de casă învață copiii și alte lucruri: Responsabilitățile îi învață pe copii să fie răspunzători pentru ceea ce fac.

- Responsabilitățile îndeplinite bine vor crește în copii respectul de sine. Copilul își va vede că el poate să facă acest lucru, că nu este inutil și nici prea neputincios. Îi va plăcea de sine. Se va simți parte din familie.
- Copilul nu învață doar să primească, dar și să dea

54

56. Andreas Weber, "Lasst sie raus," *GEO Magazine*, August 2010. 91-108.

55

. Shaffer, 426 -429.

- Astfel se depășește stereotipul de servitor – stăpân. Toți se slujeșc unii pe alții prin îndeplinirea responsabilităților.
- Responsabilitățile de casă sunt un bun echilibru între șederile lungi la școală și în timpul temelor de acasă. Responsabilitățile făcute împreună oferă oportunități pentru apropiere și discuție. Eu am avut multe discuții plăcute și profunde cu copiii de la Casele pentru copii în diferite situații, în timp ce lucram cu ei la bucătărie sau la spălatul rufelor.

Responsabilitatea de a-i învăța

Pentru copiii cu TA este ceva obișnuit să învinovățească pe alții pentru tot ce li se întâmplă în viața lor și să se considere victime.⁵⁶ Ei nu vor manifesta dorință în a fi responsabili pentru viața lor, așteptând ca alții să facă totul pentru ei.

Copiii trebuie să învețe că sunt responsabili pentru alegerile pe care le fac și la fel să fie membri responsabili în familia Casei în care stau.

Un mod ușor de a-i învăța simțul responsabilității este prin a face ordine în viața copilului, alcătuind un orar pentru tot ce are de făcut timp de o zi. De exemplu:

- Trezirea la timp
- Servirea micului dejun
- Mersul la școală
- Venirea acasă și îndeplinirea temelor de școală
- Responsabilități zilnice casnice
- Timpul de joacă singur sau cu alții
- Cina
- Culcarea, stingerea

Dacă copilul știe clar ce are de făcut, este alegerea lui să facă totul bine și să aibă și timp de joacă. El este responsabil să fie punctual și să facă totul.

Treburile casnice și menținerea curățeniei în dormitor sunt parte din responsabilitățile copilului. Atunci când copilul este responsabil pentru alegerile pe care le face, el va învăța de asemenea să gândească pentru sine.

Limbajul rău și vorbirea nepotrivită

Copiii cu TA vor folosi deseori un limbaj urât, câteodată din cauza că așa au învățat în familia sau comunitatea de unde vin, dar deseori pentru că știu că te pot șoca cu aceste cuvinte. Nu arăta că ești șocat, pur și simplu spune-i copilului că nu este bine și că va avea de suferit consecințe.

Nu le permiteți să vină și să vorbească urât cu voi despre alți copii. Dacă ei vă pot spune ce au făcut alții greșit, să îi învinovățească pe alții pentru lucruri pe care ei le-au făcut, ei se simt mai bine. Spune-i că nu ești interesat să știi de alții, ci mai degrabă spune-i că ești mult mai interesat să știi ce a făcut copilul care care trăncănește, și de ce anume îți spune el aceste lucruri.

Oricare nu ar fi problema cu care vă confrunțați cu copiii cu TA , înțelegeți din ce context vine copilul, mediul său, rănilor lui, nevoile pe care le are, mai ales faptul că el vrea să fie în control, pentru că îi este frică că s-ar putea întâmpla ceva dacă pierde controlul.

Odată ce copilul va învăța să aibă încredere în tine, el va învăța să lase controlul în mâinile tale. Ajutând un copil cu TA să se vindece necesită foarte multă creativitate în felul cum ne raportăm la copil, felul consecințelor pe care le va suporta și modul în care vorbim cu el. Este bine dacă putem adăuga nițel umor, să râdem împreună cu copilul și să ne distrăm.

Vindecarea emoțiilor

Recent am ieșit la o plimbare cu un băiețel de unsprezece ani. El mi-a relatat povestea incredibilă a animalelor care așteaptă în gaură, ascunse în nisip și dacă o persoană se strecoară în timp ce urcă delușorul de nisip animalul ar veni și l-ar ataca. De la început am crezut că îmi povestește ceva ce a văzut în filme, dar apoi am înțeles că într-adevăr vorbea despre niște animale mici reale, gândaci pe care noi îi numim „furnicile leu”, care atacă furnicile în așa mod. În imaginația lui, animalele crescuseră și erau în stare să devoreze oameni. El într-adevăr se temea de aceste animale. El a mai arătat comportamente similare și în alte situații.

Altă dată în timp ce ne plimbam, am întâlnit o femeie care se comporta un pic hazliu. Foarte tare a exclamat copilul: „Vai, uitați-vă la acea femeie, e haioasă!” Când i-am spus că nu trebuia să spună așa ceva deoarece este nepoliticos sau lipsit de bun-simț, el nu a fost în stare să înțeleagă acest lucru. Această gândire și comportament a unui copil de 3 ani,

însoțită de emoții de teamă, nu sunt normale pentru un copil cu vârsta de 11 ani.⁵⁷ Deci, care este motivul pentru care acest copil de 11 ani mi-ar fi spus așa o istorioară și nici să nu a știut cum să se comporte într-o manieră politicoasă?

Acest băiat a fost rău neglijat și abuzat până la vârsta de 3 ani, deci, din punct de vedere emoțional, el încă este prins în perioada când a fost abuzat. Acest lucru se întâmplă des la copiii cu TA. Ei sunt prunci emoționali în corpuri de copii mult mai mari. Deoarece tulburările de atașament nu pot fi văzute, oamenii care sunt în preajma acestor copii, vor aștepta de la ei comportament demn de vârsta lor, neînțelegând că ei nu sunt în stare de acest lucru.⁵⁸ Din punct de vedere emoțional, ei au multe lucruri de învățat, iar noi trebuie să îi învățăm acest lucru, să-i ghidăm spre procesul descoperirii emoțiilor.

Memoria emoțională

Când ne gândim la trecutul nostru, cu greu ne amintim lucrurile care s-au întâmplat în vârsta cuprinsă între 2-4 ani. Din această cauză concluzia noastră ar fi că, copiii nu își amintesc ce li s-a întâmplat în frageda copilărie. În cartea sa, Levine vorbește despre „mitul” de a crede că bebelușii nu își amintesc și ne spune să îngropăm acel mit!⁵⁹ De fapt el spune: „Deoarece abilitățile lor motorii încă nu sunt dezvoltate, ei nu pot fugi de situație și sunt chiar mai expuși traumei și depind complet de îngrijitorii lor.”⁶⁰ Copiii mici nu învață cognitiv, cu intelectul lor, dar învață prin experiențe și emoții. Noi numim aceasta memorie emoțională.

Când lucrăm cu copiii cu TA realizăm că acest lucru e adevărat, anume că își amintesc bine trauma care au suferit-o la o vârstă fragedă, fără a fi în stare să vorbească despre aceasta. Din studiile făcute a devenit clar că în special amintirile care implicau emoții

⁵⁷

59. Shaffer, 115-121.

⁵⁸

60. Levy and Orlans, 44.

⁵⁹

61. Levine, Peter A. and Maggie Kline. *It won't hurt forever: Recognizing, Responding To and Preventing Childhood Trauma* (4th ed. German, München: Kösel Verlag, 2008.),

⁶⁰

. Ibid.

puternice, așa cum sunt abuzul, vor rămâne cu noi și ne vor influența viețile pentru mult timp sau pentru totdeauna. Unii copii vor arăta că își amintesc ce li s-a întâmplat, fie prin desene, prin jocuri, sau prin felul cum se poartă cu alți copii.⁶¹ Din cauza acestor amintiri profund emoționale, copiii cu tulburări de atașament uneori devin supărați, chiar dacă nu au nici un motiv întemeiat.

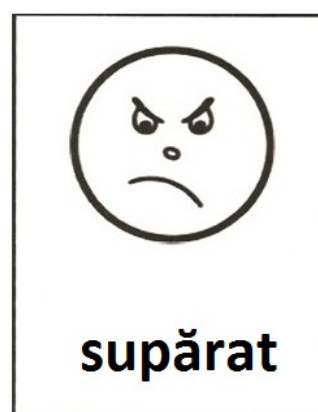
Lipsa de contact cu emoțiile

Din cauza stresului și a traumei pe care le-a experimentat copilul cu tulburări de atașament, starea lui emotivă nu s-a dezvoltat într-un mod sănătos, astfel din punct de vedere emotiv el a rămas la momentul când a fost abuzat și neglijat. Copilul nu a fost niciodată în stare să treacă de la a fi centrat doar pe eul său, ceea ce este perioada prunciei, la etapa de a fi centrat și pe cei din jur. El încă se mai teme că nevoile lui nu vor fi împlinite, motiv pentru care el încă este atât de centrat pe eul său.⁶² Eu am putut să observ acest lucru la un băiat pe care l-am menționat la începutul acestui capitol. Comportamentul și starea lui emotivă sunt imature, ca și cele ale unui copilaș.

Un copil cu tulburări de atașament nu știe cum să-și exprime emoțiile și ar putea să zâmbească atunci când tu ești supărat pe el, sau să-ți spună că e trist, chiar dacă nu arată așa. Prin așa fel de comportament nu vrea să te supere, el pur și simplu nu știe cum să-și exprime sentimentele și emoțiile. El de asemenea nu este în stare să-ți citească expresiile feței, și nu știe dacă ești fericit sau supărat pe el. Trebuie să-i spui dacă ești mâniat, supărat pe el sau fericit.

Cum să aduci vindecare vieții emoționale ale copilului

Prin intermediul următoarelor activități putem să-i învățăm pe copii că emoțiile sunt bune, că sunt diferite feluri de emoții, și că noi toți trebuie să învățăm cum să le folosim. Mulți copii care se simt neîubiți și nedoriți nu și-au confirmat niciodată emoțiile, de fapt oamenii le-ar fi spus că emoțiile lor sunt greșite,

⁶¹

. Karr-Morse, 40 – 42.

⁶²

. Stoller, 75.

că nu contează.

Iată un exemplu. Probabil și tu ai auzit fraza aceasta când erai copil, când erai trist și plângeai: „Închide gura și nu mai plânge, sau acuș chiar o să ai motiv de plans!”, iar persoana care spunea această frază își întindea mâna gata să te lovească. În acel moment emoțiile tale nu erau confirmate.

1. Ajută-l pe copil să își identifice emoțiile. Poți face aceasta folosind tăblița mică cu Fețele care exprimă diferite expresii – vezi în Appendice 2. Întreabă-l pe copil cum se simte, în special atunci când are sentimente de mânie. Ajută-l să-și exprime emoțiile de mânie folosind expresii – atât de mare ca și..., atât de lung ca și...
- Permite-i copilului să se poată apropia de tine, el trebuie să știe că poate veni la tine și să vorbească cu tine în orice moment.
- Dacă un copil a avut o izbucnire nervoasă și a exteriorizat-o, poate aruncându-se pe podea, dând din mâini și din picioare, așteaptă și odată ce copilul se ve liniști iarăși, vorbești-i. Nu vă mâniați, fiți calm, uitați-vă în ochii lui, țineți-l aproape așa ca el să se simtă în siguranță. Puneți o mână în jurul lui, dacă el vă permite. Întreabă-l de ce s-a supărat și învățați-l să vorbească despre mânia lui, să nu se lase copleșit de mânie – să nu distrugă lucrurile din jur, să nu-i lovească pe alții, să nu-și facă rău lui, astfel de lucruri nu sunt acceptabile. Lasă-l pe copil să găsească răspuns, o reacție diferită la mânia sa. Este foarte important să nu-i țineți o prelegere copilului, dar să-l lăudați pentru eforturile lui de a vrea să se schimbe și să stăpânească mânia diferit. De exemplu, data viitoare voi fugi în jurul casei de trei ori când voi mai fi atât de supărat!
- Dacă copilul este foarte supărat și tu vezi acest lucru, lasă-l să lucreze ceva ca să se liniștească. Să lucreze în grădină, să ajute la curățenie în casă, ceva ce implică putere fizică.
- Pentru copiii mai mari care pot să scrie, încurajați-i să țină o agendă în care să poată scrie cum se simt și de ce. Este bine pentru ei să vadă progrese în comportamentul lor.
- Fiți întotdeauna cinsiți cu copilul. Nu-l lăudați pe copil pentru ceva ce nu a făcut sau să vorbești cu el în fraze generale. Nu spune lucruri de felul dat: tu totdeauna ești drăguț, tu mereu lucrezi din greu... Copilul știe că acest lucru nu e adevărat și simte că îl minți. Fii specific în laudele tale. Spune lucruri de felul: Astăzi ai lucrat foarte bine în casă, mulțumesc. Astăzi camera ta este foarte curată, ai făcut o treabă grozavă.

- Odată am făcut lucru manual cu fetele pentru a înfrumuseța camera într-o Casă din India. La sfârșit le-am mulțumim pentru lucrul frumos pe care l-au făcut. Una din fete care nu s-a implicat deloc și eu știam de la lider că ea avea tulburări de atașament, mi-a spus clar: „De ce mă lăudați, eu nu am ajutat deloc!” Când îl ajuți pe copil să își exprime emoțiile, tu de asemenea îl ajuți să își construiască respectul de sine și să înțeleagă cine este cu adevărat.

Construirea respectului de sine

Câteve idei prin care putem să ajutăm copiii să își construiască respectul de sine și să găsească valoare în sine. Laudă copilul pentru lucrurile pe care le-a făcut bine sau pentru ceva ce nu a făcut rău în ziua aceea. De exemplu: Am văzut că nu ți-ai ieșit din fire și nu ai lovit ceilalți copii astăzi, bună treabă!

- Laudă-l pentru ceea ce este, de exemplu: tu ai ochi frumoși, ți-ai aranjat bine părul astăzi etc. Poate copilul nu a mai auzit aceste cuvinte niciodată mai înainte!

- Fă-i niște poze copilului, afișează-le pe un placat. De asemenea fă un mic album pentru copil în care el poate să-și păstreze pozele. Fii sigur să îi faci poze când copilul realizează ceva, cum ar fi un concurs sportiv, când e bravo la școală, când prezintă o cântare la biserică etc. Acest lucru îi va aduce

aminte că este în stare să facă lucruri bune.

- Dacă copilul desenează, crează un loc pe perete unde ar putea să le afișeze.
- Sărbătorește-i ziua de naștere, ar putea să fie o experiență nouă pentru copil. Făcând acest lucru recunoști copilul și existența lui. Nu trebuie să fie ceva ieșit din comun, o tortă, poate un mic cadou, un cântec de sărbătoare și o rugăciune și e destul. Copiii cu tulburări de atașament de multe ori cu greu fac față sărbătorilor mari din câteva motive: Sunt prea mulți oameni în jur, ceea ce îi sperie, ei se simt de parcă nu ar merita acest lucru, din cauza modelului greșit învățat – eu sunt rău, nu merit nimic

frumos. Astfel, ei încearcă să-și strice sărbătoarea lor dar și celorlalți. Prin urmare, o sărbătoare mică este cel mai bine pentru ei.⁶³

- Acceptă-i pe părinții biologici. Din observațiile mele pot vedea că este o tendință ca părinții biologici ai copilului să fie priviți ca fiind „răi”, de aceea copilul a fost luat de la ei! Noi trebuie să îi acceptăm pe părinții biologici ai copilului. Ei i-au dat naștere și ei întotdeauna vor rămâne părinții lui biologici, unicii pe care copilul îi are! Dacă vorbim rău despre ei, vorbim rău și despre copii, pentru că „ei există datorită lor”.⁶⁴ Eu am auzit copii care provin din contexte foarte dificile, dar care vorbeau frumos despre părinții lor. Copiii sunt atașați de ei, nu contează cum aceștia i-au tratat.
- Lasă trecutul în trecut! În casa în care lucram, mulți din băieții noștri erau mutați din Casă în Casă, aveau ciocniri cu poliția, din cauza comportamentului lor criminal, la fel erau dați afară din școală etc. Când au sosit în Casa noastră li s-a spus că nu vrem să știm care este trecutul lor, că ei aveau o șansă să înceapă de la capăt cu noi, pe o pagină curată.

Copiii cu TA vor avea nevoie de oportunități prin care să învețe cum să dezvolte respectul de sine în fiecare zi. Ieri este trecut, astăzi ai o șansă să înveți să te porți mai bine.

Problema încrederii

Așa cum este explicat în „Ciclul primului an”, copiii învață să aibă încredere în oameni la o vârstă foarte fragedă, sau ei nu învață despre încredere deloc. Să explicăm un pic, încrederea nu este o emoție, dar evident foarte legată de emoțiile noastre. Dacă nu avem încredere în cineva sau în o situație în care suntem, de exemplu dacă mergem pe o alee îngustă pe timp de noapte și vedem oameni mergând pe ea, ne vom simți îngrijorați, nervoși și foarte incomod. Noi vom face tot posibilul să ieșim din acea situație și să intrăm în casa noastră cât mai repede posibil, după care vom încuia ușa și ne vom simți în siguranță din nou. Noi iarăși suntem într-o situație alături de oameni pe care îi știm și în care avem

63

. Hughes, 188 -202.

64

. Thomas, 122.

încredere.

Copilul cu probleme de atașament, care niciodată nu a învățat ce este încrederea, nu poate să treacă de la situația în care nu a știut să aibă încredere, la cea în care oamenii au încredere și se simt în siguranță. Copilul nu are încredere în nimeni. În cartea sa, John Stoller numește încrederea pe care o avem în oameni încredere de transfer, noi ne simțim în siguranță într-o situație anumită deoarece avem încredere în persoana de alături, i-am transferat încrederea acestei persoane. Acest lucru se poate aplica și în relația noastră cu Dumnezeu. Noi știm că ne putem simți în siguranță în orice situație alături de EL.⁶⁵

Unul din cele mai importante lucruri pentru copiii cu TA este să învețe încrederea de transfer, astfel să aibă încredere în îngrijitorii lor. Pentru ca acest lucru să se materializeze, copiii trebuie să înțeleagă că îngrijitorii vor împlini întotdeauna nevoile lor, că vor avea întotdeauna mâncare suficientă, un pat de dormit, că nu vor fi oameni răi care să-i abuzeze sexual în timpul nopții, nu vor fi bătuți, loviți, nu li se vor spune promisiuni deșarte și minciuni. Acestea sunt lucrurile pe care probabil le-au trăit copii care sunt în grija ta, de care încă se tem și de aceea nu pot avea încredere.

Copilul trebuie să învețe din nou să aibă încredere în două moduri: Una este viața de zi cu zi, când copilul trăiește alături de tine și vede că toate nevoile îi sunt împlinite și că nu mai este abuzat. Al doilea mod este să te exprimi verbal față de copil că el poate avea încredere în tine și că tu îi ești alături. Spune lucruri cum ar fi: Tu ești în siguranță cu noi. Eu sunt aici ca să te protejez. Nimănui nu i se va permite să îți facă rău noaptea etc.

Acest proces prin care copilul va învăța încredere, va lua timp, dar va trebui ca tu să repeți acest lucru iar și iar, astfel încât copilul să înțeleagă real acest lucru într-un mod profund și plin de semnificație.

Pentru ca să aibă încredere în tine, trebuie să îți ții promisiunile făcute copilului. Dacă îi promiți ceva, de exemplu, să ieșiți împreună undeva, să mergeți la o înghețată etc. ține-te de cuvânt! Dacă nu te ții de promisiuni, distrugi încrederea copilului și așa el nu poate să învețe să aibă încredere deplină în tine.

65

. Example: Psalm 23

Partea a III

Mai multe lucruri utile

DISCIPLINA ȘI CONSECINȚELE PEDEPSEI	56
De ce să nu folosim nuiua?	
Ce altceva nu funcționează?	
Ce funcționează?	
Rezistența – cum putem s-o întărim în viața unui copil	59
UN VIITOR ȘI O SPERANȚĂ PENTRU FIECARE COPIL	60
MENTINE BUCURIA ÎN VIAȚA TA	
AVEM NEVOIE DE O ECHIPĂ – Ce este cu toți ceilalți oameni?	62

Disciplina și consecințele pedepsei

Ce faci atunci când un copil nu face ceea ce i s-a spus, dacă nu te ascultă, sau face ceva greșit, încalcă regulile și are nevoie să fie disciplinat?

Prima dată este necesar să înțelegem de ce trebuie să disciplinăm un copil. Uneori când ascult unii îngrijitori vorbind despre copii și felul cum îi pedepsesc, îmi creez impresie că ei vorbesc despre un dușman și nu despre copii care au nevoie de corectare și disciplină.

În cartea despre disciplina pozitivă de la Salvați Copiii, sunt stabilite patru etape principale.⁶⁶

66

68. Joan E. Durrant, *Positive Discipline – What it is and how to do it* (Save the Children Sweden, South East Asia and Pacific, 2007.) 8.

- Identificarea scopurilor pe termen lung – noi vrem să aducem corectare nu doar pentru prezent, dar vrem să aducem vindecare copilului.
- Aprovizionarea cu căldură și ordine, structură – noi iubim copilul și îi arătăm acest lucru dar noi de asemenea avem o ordine clară în Casele noastre. Este un echilibru între acestea două.
- Înțelegerea copilului, cum gândește, cum simte, etapele lui de dezvoltare – acest manual te va ajuta să înțelegi mai bine copiii cu TA.
- Rezolvarea problemei – încearcă să afli de ce a făcut ce a făcut și de ce credem noi că el are nevoie de disciplină.

De ce nu avem nevoie de nuiua?

Din observațiile și discuțiile mele cu îngrijitori din Asia de Sud și Africa, știu că mulți folosesc nuiua, uneori doar ca o amenințare, alții chiar îi bat pe copii cu scopul de a-i disciplina. Vreau să dau câteva motive de ce nu putem folosi nuiua pentru a-i bate pe copii cu TA.

- Copii sunt vulnerabili și un adult este mai puternic decât un copil în orice aspect. El nu ar trebui să-și folosească puterea asupra unui copil, să-l bată, nici cu mâna nici cu nuiua. Este un semn de neputință, de multe ori făcut pe negândite și din iritare. Noi niciodată nu trebuie să disciplinăm un copil fiind iritați, enervați! Convenția pentru Drepturile Copilului (CDC) spune în Articolul 19 că toți copiii trebuie să fie protejați de tot ce este rău, de violență fizică și mentală.⁶⁷ A lovi un copil cu nuiua este violență fizică. În unele țări ⁶⁸ există legi care se expun împotriva pedepsei corporale. De exemplu în India, pedeapsa corporală aplicată de profesori în școli este pedepsită conform legii. Eu cred că noi ca și creștini trebuie să dăm un exemplu de frunte și dacă mai folosim nuiua, ar trebui să ne oprim înainte ca legea să ne forțeze s-o facem.
- Copiii care au TA probabil că au fost cel mai mult expuși la multă violență și bătăi și noi nu vrem să repetăm acest lucru, dar vrem să aducem vindecare acestor copii.

⁶⁷

⁶⁹. *Convention on the rights of the child* (CRC) UNICEF, November 1989.

⁶⁸

. Mainly Western countries, but others will follow.

- În înțelegerea mea, când Biblia vorbește despre nuiia în cartea Proverbelor 13:24, este că Ea vorbește despre călăuzirea pe care trebuie să o dăm copilului. Același cuvânt pentru nuiia este folosit în Psalmul 23, în care autorul Psalmilor spune că nuiiaua păstorului îl mângâie. O nuiia care lovește, crează frică nu mângâiere! Cu nuiiaua și toiagul păstorul dă direcție oilor sale. Știind că persoana căreia îi pasă, în acest caz păstorul, va da direcție este o mare mângâiere. Iată de ce este bine să dăm copiilor reguli și să facem ordine în Casa și în viața copilului, și vom face acest lucru prin introducerea limitelor.

Ce încă nu mai funcționează?

Pe lângă faptul că nu trebuie să folosim nuiiaua sau să-l batem pe copil, sunt câteva lucruri care nu funcționează la copiii cu TA.

- Nu-i ții prelegere! Predicile lungi despre lucrurile rele pe care le-a făcut copilul nu vor avea folos. Copilul nu te va mai asculta, iar tu te vei enerva din cauza aceasta.
- Nu amenințați copilul, nu-i spuneți lucruri precum: Dacă te porți rău, eu voi ...
- Nu promiteți ceva dacă el se poartă bine. De exemplu, dacă faci acest lucru în fiecare zi vei obține ceva la sfârșitul săptămânii. Copiii cu TA se vor comporta bine timp de o săptămână și vor obține lucrul promis, după care se vor întoarce la felul vechi de comportare.

Ce funcționează?

Dacă ai reguli și limite clare în Casa ta, va fi foarte evident când ele vor fi încălcate și când copiii nu vor asculta. Atunci tu poți acționa și disciplina copilul.

În scopul de a-l disciplina pe copil, este mai bine să suporti consecințe decât pedeapsă. Sunt două feluri de consecințe, naturale și impuse.

Exemple de consecințe naturale sunt: Este frig afară, dar chiar dacă îi spunei copilului să își ia o vestă, el nu te ascultă. El va suporta și simți consecința de a-i fi frig. Data viitoare își va lua vesta cu el și tu nu va trebui să spui nimic. Un alt moment ar fi: Copilului nu-i place mâncarea pentru prânz de pe masă și se plânge că vrea să mănânce altceva.

Spune-i copilului că nu mai este altceva, și că dacă nu mănâncă acum, va putea mânca tocmai la următoarea masă din zi. Nici un copil nu va îndura foame de la o masă la alta, dacă ar fi după dorința copilului. Nu-i luați copilului mâncarea din față ca și mijloc de disciplinare.

Consecințe impuse: Dacă nu-ți finisezi treburile în casă, nu vei privi nici o emisiune la televizor în seara aceasta! Dacă nu te scoli dimineața la timp va trebui să mergi la culcare devreme pentru că vei fi obosit. Câteodată este bine să avem anumite consecințe pentru anumite momente de neascultare. Când decideți regulile pentru Casa voastră puteți să decideți și consecințele nerespectării regulilor.

Iată un exemplu din una din Case în care am lucrat: Unii din băieții obișnuiau să fumeze înainte ca să vină la locuiască cu noi. Ei au vrut să continue să fumeze, dar nu li se permitea. Dacă erau prinși că fumează, trebuiau să meargă timp de două ore, să facă ceva bun pentru plămânii lor, în timp ce fumau.

Dacă copiii strică ceva, de exemplu, veselă, mobilă etc., ei trebuie să ajute la restabilirea lucrurilor prin a lucra câteva ore, nu înafara Casei, ci doar în Casă, poate să ajute la bucătărie, în grădină sau oriunde este nevoie, ca să plătească pentru datoriile lor. Nu li se va da bani, dar vor învăța că totul are un preț. Consecințele pot fi ocazii bune pentru îngrijitor și copil ca să zidească relații, dacă copilul trebuie să ajute la treburile casei. Nu trebuie să fie un timp de tortură, dar un timp în care să învețe.

Tu poate nu vei ști întotdeauna ce consecințe să ai pentru neascultare, dar puteți să-i spuneți așa copilului. Spuneți-i că ce a făcut este rău și că vor fi consecințe, dar că trebuie să te gândești întâi și să discuți și cu ceilalți lucrători.

Dacă copilul a făcut ceva rău are nevoie de timp să se gândească la ce a făcut și dacă tu ești supărat ai nevoie de timp la fel. Într-un moment ca acesta este bine să-i spuneți copilului să se așeze într-un colț pentru câteva minute să mediteze la ce a făcut. În acest timp și tu poți să te gândești la consecințe pentru comportamentul copilului. Nu muștrați copilul în fața altui copil, ca să îl faci de rușine. Pe de altă parte copilului i-ar place să aibă audiență ca să se poarte prostește și tu nu-ți dorești acest lucru.

Când vine vorba de disciplinarea unui copil, creativitatea ta este provocată și este bine să împărtășești aceasta cu restul echipei pentru a găsi modalități de disciplinare care să aducă rezultat.

Rezistența – Cum putem să o întărim în viața unui copil?

Mulți copii au experimentat un trecut traumatic, dar unii par să fie destul de bine, și pot trăi o viață decentă, fiind buni la școală, apoi mai târziu buni în viață, în stare să ia o slujbă, să se căsătorească și să aibă copii. Alții cu aceeași experiență nu sunt în stare de aceasta. Care sunt motivele posibile pentru aceasta?

Eu cred că rezistența copilului joacă un rol mare în aceasta. Rezistența este o abilitate de recuperare, ori ajustare ușoară de la o nenorocire ori schimbare.⁶⁹ Rezistența îi ajută pe copii să fie în stare să facă față mai bine situațiilor dificile din viață, și să le depășească cu ușurință, fără mari daune. Rezistența poate fi consolidată la copii în moduri diferite.

Iată un exemplu: Raju, un băiat din India, acum are vârsta de 12 ani. El a crescut sub un pod într-una din orașele mari ale Indiei.⁷⁰ Când avea 8 ani, ambii părinți i-au murit în același an. El a fost dus într-o Casa Creștină pentru copii, mică ca și o familie, unde a început să meargă la școală. Raju este un băiat foarte drăguț, are prieteni acasă și la școală, e unul din cei mai buni din clasă și este un copil prietenos și sensibil.

Eu cred că implicarea mea timpurie în viața lui Raju a făcut o mare diferență și a întărit restabilirea lui. L-am cunoscut pe Raju de la un an și până acum. De fiecare dată când vizitam copiii sub pod, Raju venea, se juca cu mine, stătea pe brațul meu și era liniștit. Uneori nu-l vedem luni întregi, dar el știa că mereu mă voi întoarce. În special, atunci când părinții lui au murit, eu i-am fost alături, l-am adus la Casa copiilor și încă îl vizitez de fiecare dată când sunt în India. Pentru ceva vreme i-am fost ca și mamă și încă mai sunt mătușa lui.

Câțiva factori care întăresc restabilirea copilului pot fi văzute în viața lui Raju, și când lucrăm cu copii din contexte diferite cu atașamente instabile, trebuie să aducem acești factori în viața copilului, să îl pregătim și să îl ajutăm să se pregătească pentru viitor. Factori care întăresc restabilirea copilului:

- O rețea de suport: Copiii care se restabilesc au cel puțin o persoană alături de ei, și cred în ei și în abilitatea lor de a face față vieții și de a o stăpâni. Această persoană nu poate să ia toate necazurile copilului, dar poate să-l ajute să treacă prin ele. Anume prin

⁶⁹

. Meriam – Webster Online Dictionary, available from <http://www.merriam-webster.com/dictionary/resilience>; Internet; accessed August 2010.

⁷⁰

72. Name changed.

experiențe dificile copilul învață să se restabilească.

- Un ajutor mare pentru copii este și faptul dacă copiii știu că nu sunt singuri, dar au câțiva prieteni, rude în jurul lor pe care ei se pot baza și primi ajutor în caz de necesitate.
- Găsirea scopului vieții: Copiii care au credință vor găsi sens în viața lor, și vor fi mult mai puternici în fața greutăților decât copiii care nu cred în nimic. Abilitatea de a contribui și a avea succes: Copiilor care li se încredințează responsabilități sunt mai ușor de modelat, iarăși repet deoarece viața are sens, ei contribuie la mersul bun al casei prin a câștiga bani, sau prin a avea rezultate bune la școală, și știu că îi așteaptă un viitor. Protecția exagerată și neîncredințarea responsabilităților copiilor nu-i va ajuta să-și dezvolte rezistența. Copiii experimentează că eforturile lor produc o diferență în viață.

Dezvoltarea simțului umorului: Nu vorbim despre a fi sarcastici cu privire la lucrurile rele care se întâmplă. Ne referim la abilitatea de a vedea ceea ce este interesant și provoacă râs, chiar și în situații dificile, și abilitatea de a nu se lua pe sine prea în serios.

Un viitor și o nădejde pentru fiecare copil

Unii oameni spun că, cu cât copilul este mai mare, cu atât situația lui este mai disperată. Exemplul care l-am experimentat eu este cazul unei mame care a adoptat un adolescent și care mi-a mărturisit acest lucru.⁷¹ Se pare că aproape toată literatura scrisă despre copiii cu TA este doar despre acest lucru, este doar despre copii.

Este atunci adevărat că unii copii și majoritatea adolescenților sunt fără speranță? După părerea mea acest punct de vedere scoate din formulă un factor important – pe Dumnezeu.

Ieremia 29:[11](#) „Căci Eu știu gândurile pe care le am cu privire la voi, zice Domnul, gânduri de pace, și nu de nenorocire, ca să vă dau un viitor și o nădejde.”⁷²

Dumnezeu are un plan și o speranță pentru fiecare. Fără a cunoaște acest lucru ar fi greu uneori să continui lucrul cu copiii cu TA, și vei experimenta obstacole și dezamăgiri. Dar

⁷¹

. This is also obvious in the fact that I only found one book about teenagers with RAD

⁷²

. Jewish Publication Society Bible

noi putem să ne încredem în Dumnezeu, care are destulă dragoste pentru cel mai dificil copil și are un plan pentru fiecare din ei.

Poate că noi am făcut planuri pentru copii să aibă studii superioare, să devină medici, avocați, dar dacă dauna pe care au experimentat-o devreme în viața lor este mare, dacă abilitățile lor mentale au avut de suferit, acest lucru nu se va întâmpla niciodată. Suntem noi dezamăgiți cu privire la aceasta, sau putem să ne întoarcem la Dumnezeu în rugăciune, înțelegând că Dumnezeu nu a renunțat și că are un plan pentru copil, care este diferit de al nostru?

Din cauza credinței noastre că fiecare persoană de pe acest pământ este importantă și iubită de Dumnezeu, nu din cauza la ce este sau a făcut omul, dar datorită a ce a făcut Dumnezeu pentru noi⁷³, noi putem să ajungem la inima copiilor și să-i iubim cu dragostea pe care o avem de la Dumnezeu. În psalmul 127:3 citim că, „Copiii sunt un dar de la Dumnezeu; ei sunt o adevărată binecuvântare. ”

Nu contează de unde vine copilul sau care este familia din care vine, toți copiii sunt un cadou de la Dumnezeu. Îi vedem noi pe copii în casele noastre ca și cadouri de la Dumnezeu care au preț în ochii noștri?

Este de datoria noastră când lucrăm cu copiii cu TA să le spunem despre Dumnezeu, Tatăl iubitor care i-a creat și îi iubește, necătând la ceea ce fac ei, pentru că El i-a creat și îi știe perfect.

Păstrează bucuria în viață

Biblia ne spune: Bucuria Domnului este puterea noastră.⁷⁴ Sunt încă multe alte versete care vorbesc despre bucurie și despre cât de multă bucurie vrea Dumnezeu să ne dea. Salvarea Lui este bucurie.

Dacă puterea Lui este bucuria noastră atunci noi trebuie să o păstrăm în viețile noastre, realizând că ea este puterea noastră, cerând de la El bucuria Sa și contemplând la ceea ce a făcut pentru noi, ceea ce ne-a dat și ceea ce putem noi face pentru copii. Dacă facem acest lucru, atunci bucuria noastră va rămâne și vom putea împărtăși aceeași bucurie

⁷³

. 1 John 4 / Psalm 139, 13 -16

⁷⁴

. Nehemiah 8,10

cu copiii.

Avem nevoie de echipă – putem folosi oamenii din jurul nostru?

Aceasta este o întrebare care va apărea mai devreme sau mai târziu. Cât de mult împărtășim noi cu oamenii din jurul nostru, cei cu care lucrăm despre condiția copilului?

Nu trebuie să expunem copilul la bârfe, sau ca oamenii să se teamă de el, așa că nu vom spune prea multe despre copil și condiția lui. Dar sunt oameni care trebuie să știe și să fie parte din echipa noastră, pentru a aduce ajutor și vindecare copilului.

Prima persoană care trebuie să cunoască despre condiția copilului este, cu siguranță, profesorul. El trebuie să cunoască de ce copilul se comportă altfel decât alți copii, pentru ca să știe cum să ajute copilul. Fă-ți timp să discuți cu profesorul, împărtășește cu el ceea ce ai învățat despre TA, și ce înseamnă aceasta pentru copil. El nu trebuie să știe totul despre trecutul copilului. Va fi destul să-i spunei că, copilul a avut un trecut complicat, iată de ce el se află cu tine în Casa pentru copii. Spune-i profesorului că ești gata oricând să te întâlnești cu el și să ascuți ce are să-ți spună despre copil. Doar dacă vei face o echipă cu profesorul, copilul va putea să se vindece, pentru că el va petrece ore în șir la școală.

Dacă ești membru de biserică este bine să-l implicai și pe profesorul de școală duminicală. Iarăși, nu e nevoie să-i spunei întreaga poveste, dar îndeamnă-l să vă rugați pentru copil și pentru vindecarea lui.

Suporterii, rudele sau voluntarii din casă la fel trebuie să cunoască, dar iarăși atât cât e de ajuns pentru ei ca să-l susțină pe copil. Ei trebuie să înțeleagă că nu sunt îngrijitorii de bază ai copilului, și au prin urmare un rol secundar, dar ai putea fi de un mare folos dacă îl înțeleg pe copil cu problemele lui și vin mai degrabă în ajutor împreună cu îngrijitorii de bază, decât să fie împotriva lor fiindcă nu înțeleg situația copiilor.

Ține minte, copii cu TA sunt extraordinari cu străinii și încearcă să-i trianguleze pe îngrijitori. Oamenii care nu sunt implicați în îngrijirea copilului și nu înțeleg care e situația ar putea să fie împotriva ta, crezând că tu ești prea dur și nu iubești copilul. Deci, fiți deschiși cu ei și invitați-i să devină parteneri în rugăciune pentru vindecarea copilului.

Cuvânt de încheiere

Sunt sigură că pregătirea îngrijitorilor ar putea aduce schimbare în viețile copiilor și ar crește responsabilitatea din partea îngrijitorilor și, sperăm și a părinților, cu privire la importanța atașării.

În timp ce lucram la manual am simțit nevoia să încep o linie de asistență telefonică on-line pentru oamenii care au citit manualul și au întrebări cu privire la unele subiecte, pe care le întâlnesc în Casa lor pentru copii.

Sunt foarte conștientă că nu pot rezolva toate problemele cu care se confruntă oamenii, dar mai știu sigur că fiind la dispoziția oamenilor, atât copiii cât și îngrijitorii vor primi ajutor, iar îngrijitorii ar putea să-și împărtășească din experiențele și ideile lor.

Marea mea speranță și dorință pentru acest manual este ca mulți îngrijitori să fie încurajați pentru a ajunge la inimile copiilor cu speranță reînnoită pentru viitorul fiecărui copil.

Deoarece aceasta este doar prima schiță a manualului și nu am încă asistență telefonică on-line , dacă aveți întrebări sau comentarii vă rog să-mi scrieți la adresa: barbara.ruegger@gmail.com. Unii deja au făcut-o și au primit ajutor și înțelegere mai bună pentru situația lor specific, în ce privește copii cu TA. Vă rog, nu ezitați să ne scrieți.

Jeremia 29:11 Căci Eu știu gândurile pe care le am cu privire la voi, zice Domnul, gânduri de pace, și nu de nenorocire, ca să vă dau un viitor și o nădejde.

Partea a IV

Resurse

Apendice 1 – Interviu cu o mama vitregă	65
Apendice 2 – Tăblița Fețelor cu emoții	69
Bibliografie – Cărți utile și Website-uri	71

Apendice 1

Interviu cu o mama care îngrijește copii cu TA

Acest interviu susține ideea că, constatările cum că mulți copii care ajung în o anumită formă de îngrijire rezidențială, suferă de TA. Mama pe care am intervievat-o, chiar dacă pe parcursul pregătirii nu era gata să lucreze cu copiii cu TA, a acumulat experiență și echipare adecvată în timp ce a lucrat cu copiii. Experiențele ei sunt foarte de ajutor pentru alte persoane care lucrează cu copii cu TA, care se află în îngrijire rezidențială, iată de ce ea este citată aici. Interviuul a fost tradus din limba germană de către autor.

Regula E. împreună cu soțul ei Thomas au avut grijă de copii în pe parcursul a ultimilor 13 ani. Înainte de aceasta ea a lucrat în Case pentru copii și familii care au luat copii în îngrijire, în total a făcut acest lucru timp de aproape 20 de ani.

Copiii aflați în grija acestui cuplu stau cu ei pentru un termen lung, până când ajung la maturitate. La moment ei au în grijă 4 copii, cel mai mare are 14 ani, cel mai tânăr 6 ani plus 2 copii care sunt ai lor și sunt la vârsta de 12 și 10 ani, la fel ca și îngrijirea parțială a „nepoate lor, care este fiica unui fost fiu pe care l-au avut în îngrijire.

În acest interviu Regula împărtășește despre pregătirea și experiențele ei cu copiii de care a îngrijit.

De unde vă trageți și ce pregătire aveți?

Am crescut într-o familie cu 4 copii într-un oraș mic, iar de la o vârstă fragedă am crescut fără tata, care a murit într-un accident. În ce privește pregătirea, sunt lucrător social, specializat în a lucra cu copiii în centre rezidențiale.

Ați văzut copii cu TA în toți acești ani, câți?

Am văzut mulți copii cu tulburări de atașament, mai mult sau mai puțin severe, atât în familii care i-au copii în îngrijire, cât și în Case pentru copii. Din experiența mea aș spune că este ceva specific pentru astfel de copii.

Studiile v-au pregătit să lucrați cu copiii care au tulburări de atașament?

Atașamentul și tulburarea de atașament nu au fost subiectul studiilor mele. Acum 20 de ani, cunoștința despre Tulburările de Atașament nu era așa de răspândită. Noi doar învățam despre copiii cu comportament dificil, iar motivul pentru care el se comporta așa era totdeauna considerat doar la nivelul copilului și nu al părinților sau a relației copilului cu părinții.

Eu nu eram pregătită pentru copiii cu tulburări de atașament atât de severe și eu cred

că sunt mai mulți copii astăzi decât acum 20 de ani.

Cum vă puteți da seama că un copil are probleme de atașament?

Câteva din lucrurile pe care le-am observat sunt: Ei au o toleranță foarte scăzută pentru frustrări, de asemenea au probleme în a învăța să vorbească. Eu cred că dacă nu există o relație între mamă și copil, este foarte dificil pentru un copil să învețe a vorbi corect. Mai văd cum copiii nu se acceptă pe sine – de parcă Sinele nici nu are existență. Unii copii pe care îi cunosc, sau reacționează excesiv la durere, sau dau dovadă de o toleranță mare pentru ea. De asemenea le este frică de tot ce este nou și de schimbare. Sunt ușor copleșiți de tot ce este nou.

De exemplu doi băieți din programul nostru când au trebuit să învețe a înota, le era foarte frică, ei chiar au crezut că este o pedeapsă pentru ei să învețe înotul, dar odată ce au învățat să înoate, le-a plăcut atât de mult că se aruncau în apă cu prima ocazie și apoi nu vroiau să iasă din apă.

Am văzut copiii noștri cum treceau de la a fi foarte „lipicioși”, cum se țineau scai de noi, la a fi foarte distanți de fiecare din noi.

Cum își exprimă nevoia emoțională copiii care vă sunt în grijă?

Unii sunt ca și lipiți de noi tot timpul și vorbesc, vorbesc, vorbesc, alții sunt foarte provocativi, dorind ceva mai tot timpul: ceva să beie, să se joace, să fie ajutați cu temele de la școală, să-și schimbe garderoba etc., și cu cât mai mult îi satisfac dorințele unui copil, cu atât mai mult va cere altul. Unul din băieții noștri strică obiectele din casa, jucăriile, hainele sale etc., și acest lucru se întâmplă când este supărat pe ceva sau cineva.

De exemplu, am mers la grădina zoologică cu toți copiii, am petrecut toată ziua cu ei, am mâncat în oraș, iar seara un copil dorea să se joace cu mine, pentru că, conform lui, nu petrecusem timp cu el deloc în acea zi!

Cum vă reușește să faceți față nevoilor lor emoționale?

Este bine că eu îmi știu limitele, deoarece acești copii vă vor epuiza, stoarce complet dacă nu vă stabiliți niște limite. Trebuie să fiți conștienți de faptul că niciodată nu veți putea satisface deplin toate nevoile lor, chiar dacă vă veți dăruia și veți face foarte mult pentru ei. În același timp trebuie să dai tot ce ai, dar să îți știi limitele și să îi spui copilului când și tu ai nevoie de o pauză. Eu pot face acest lucru în cazul în care pot lăsa copiii în grija altei persoane. Copiii noștri de care avem grijă petrec regulat timp fie cu părinții, bunicii, sau alte familii care îi cunosc și doresc să-i ajute pe ei și pe noi, și să ne dea o pauză binevenită. Când lucram la Casa pentru copii, eram destui membri în echipă, așa că fiecare avea posibilitatea să se odihnească de această muncă pentru ceva timp. În această pauză căutam

să ne bucurăm, să petrecem timp cu prietenii noștri. Eu simt că este important să închid telefonul mobil, să nu fiu accesibilă și să stau un pic fără copii pentru un timp! Atunci pot să mă întorc odihnită, în stare să lucrez cu copiii și să le împlinesc nevoile.

În opinia dvs., ce este cel mai folositor pentru copiii care locuiesc cu dvs.?

Trebuie ca totul să le fie clar copiilor, aceasta este o cheie pentru dvs. – de exemplu: să știe că vor lua prânzul când se vor întoarce de la școală, și nicidecum nu vor duce foame. Limite și granițe clare – Dacă le fixez un timp exact în care să fie acasă după vizita unui prieten, așa trebuie să facă, și nicidecum 5 minute mai târziu. Mâncăm împreună și ne așteptăm unul pe altul, la fel le spunem când pot să se ridice de la masă. Cât privește lucrurile care au măsură clară, nu trebuie să le discutăm, din nou și din nou, copiii noștri trebuie să știe că regulile în casă sunt ca și responsabilitățile în casă și nu trebuie să le amintim din nou acest lucru. Uneori îi ajut să conștientizeze că și ei au așteptări de la mine, ca să îmi fac partea mea, de exemplu: că gătesc, să spăl etc. Deci, le fac cunoscut acest lucru, că locuind împreună, și eu am așteptări de la ei și anume să își facă responsabilitățile ce țin de familie.

Este foarte important ca ei să aibă aceiași îngrijitori pentru o perioadă îndelungată de timp, iată de ce am decis să îngrijim copiii de la o vârstă foarte fragedă până la maturitate. Noi cunoaștem că familia noastră este locul care poate fi numit casă.

La fel îi ajută și faptul că eu mă țin de cuvânt și insist în ceea ce le spun, astfel ei pot avea încredere.

Ce puteți să ne spuneți despre sărbători și zile de nașteri?

Noi organizăm zilele de nașteri pentru fiecare copil și avem niște mici tradiții, cum ar fi cana oferită special de ziua de naștere, pe care o poate folosi doar sărbătoritul, lumânări speciale, o ghirlandă de zi de naștere pe care tot timpul o folosim pentru decorarea sufrageriei la fiecare sărbătoare. Copiii pot să își aleagă mâncarea și să invite prietenii. Petrecerea însăși nu trebuie să fie pompoasă, copilul este special, ziua aceasta e specială, pentru că el s-a născut în această zi, de aceea nu trebuie să încărcăm copilul cu cadouri și petreceri pompoase.

Crăciunul este o zi importantă din an și noi totdeauna îl sărbătorim împreună. Avem tradițiile noastre speciale pentru luna respectivă și copiii vor întreba cu multe luni înainte dacă anul acesta va fi ca și anul trecut, dacă mâncarea va fi la fel etc. Aceasta le dă un simț al identității, al apartenenței unei familii.

Mai facem și alte lucruri speciale cu copiii, cum ar fi, ieșirea în aer liber la frigărui, vizita la grădina zoologică.

Care este metoda dvs. de disciplinare?

Disciplina trebuie să fie consecința logică a lipsei de comportament a copilului, aceasta se referă mult la restituire. De exemplu, dacă copilul a stricat geamul, primul lucru este că trebuie să vină să vă spună despre aceasta fără a se teme de pedeapsă. Ei trebuie să știe că toți noi putem greși. Primul lucru este că îl vom asculta. Apoi copilul trebuie să meargă să facă curat. Apoi îl vom întreba: Cine va repara și plăti geamul? Copilul trebuie să găsească o soluție și o ieșire din situație. Dacă copilul are o gura mare și folosește cuvinte murdare sau strigă, trebuie să meargă în camera lui pentru ceva timp sau să se așeze și să stea în liniște. Câteodată e bine să trimiți copilul în odaia sa pentru a crea o distanță între tine și copil, așa că să nu lovești copilul la mânie. Îi voi spune să se retragă pentru ceva timp și apoi împreună, în liniște vom putea vorbi despre cele întâmplate. Dacă copilul este supărat pe noi, strigă și vorbește urât la adresa mea, îi voi spune să facă ceva bun pentru mine ca să mă ajute. Unul din copii a trebuit să meargă să strângă pietre în grădină în locul meu, astfel mi-a ușurat munca în grădină, aceasta din cauza că m-a numit urât. Asta chiar a ajutat, iar acel copil face progrese.

Folosirea vergii umilește copilul și doar strică relația dintre copil și matur. Copilului îi este frică și el nu va fi onest cu mine din cauza fricii. El nu învață nimic prin utilizarea vergii. Eu mă gândesc că fac multe greșeli în viață, dar Dumnezeu nu folosește nuiua când se întâmplă să greșesc.

Aveți probleme cu copiii în ce privește mâncarea?

Copiiilor nu li se permite să spună că ceva este dezgustător, pentru că nici un fel de mâncare de pe masă nu e dezgustătoare. Ei trebuie să încerce tot ce li se așează pe masă, și dacă este ceva ce ei nu vor să mănânce, pur și simplu nu le vom mai da pe deasupra, dar ei trebuie să știe că următoarea dată vor mânca tocmai când va fi următoarea masă.

Dacă mănâncă încet, e bine să îi lăsăm, alții s-ar putea deja să se ridice de la masă, în timp ce copilul care mănâncă mai încet va trebui să mănânce singur și să termine mâncarea. De cele mai multe ori vor mânca repede pentru că nu le place să stea singuri. Dacă copiii sunt mai mari, trebuie să facă curat la bucătărie după aceasta și dacă ei încă mai mănâncă, nu vom face curat în locul lor, ci vom lăsa vesela murdară în bucătărie. Copiii noștri trebuie să meargă la școală după prânz, așa că dacă au de spălat vase o vor face când se întorc de la școală. Este o consecință naturală pentru cei ce mănâncă încet.

Care e situația cu cei ce mint și fură?

Pentru unii din copiii noștri minciuna e ca un model de familie. Nici părinții, nici bunicii nu au obișnuit să spună adevărul. Dar dacă realizăm că copilul spune o minciună, îl vom confrunta și-i vom spune că noi știm că aceasta e o minciună. Una din fiicele noastre adoptive locuiește cu noi de la 6 luni, ea are cele mai multe restanțe în a ne povesti istorioare fantastice care evident nu sunt adevărate.

Pentru mine e foarte important să vorbesc cinstit copilului, astfel copilul va putea conta ape mine și pe ceea ce voi spune, la fel nu îl voi minți.

Dacă copilul are tendința de a fura și noi știm acest lucru, ne vom asigura că am pus banii într-un loc sigur, așa ca să nu ispitim copilul. Una din fiicele noastre are uneori lucruri în camera ei care nu îi aparțin. Noi îi arătăm și o întrebăm cum s- a întâmplat că în camera ei au ajuns aceste lucruri și o rugăm să le ducă înapoi la copilul căruia îi aparțin. La fel este important să respectăm proprietatea copilului și să nu-i luăm lucrurile. Eu cred că un copil învață să înțeleagă ce înseamnă a fura dacă el are lucruri care îi aparțin lui. Numai dacă copilul înțelege ce este „al meu”, el poate învăța să înțeleagă ce este „al tău” și pentru un copil cu TA acest lucru este deseori complicat.

Ca și cuplu, noi simțim că este important să nu facem mare haz când se întâmplă ca copiii să fure și să mintă, nouă nu ne este frică că el va crește un mincinos, pentru că odată ce noi îl învățăm cum să se comporte în asemenea situații, el nu va mai fura și spune minciuni. În special ca și creștini uneori simțim că un copil care fură și minte este într-adevăr irecuperabil și căutăm să-l pedepsim, dar trebuie să fim mai calmi și să ne focusăm pe vindecare. Noi trebuie să ajutăm copiii în alte domenii ale vieții lor, înainte ca să putem într-adevăr să îi ajutăm să nu mai fure și să mintă!

Mulțumesc pentru acest interviu bogat în informație și pentru că ne-ați dat idei cum dvs. lucrați cu copiii în casele dvs.!

Apendice 2

Tăblița fețelor care exprimă emoții – Cartonaje ce conțin toate expresiile

Copyright by: 2006abcteach.com

speriat

supărat

curios

calm

trist

mirat

fericit

dezgustat

Cărți utile:

Bartel, Steve et al. *Voice in the Streets – A handbook for multi stage ministry to street children*, a viva Network Handbook

Chapman, Gary. Campbell, Ross. *The five love languages for children*, Northfield Publishing, Chicago, 1997

Cloud, Henry. Townsend. *Boundaries with Kids*, Zondervan, Grand Rapids, Paperback
Edition 2001

Durrant, Joan E. Ph.D. *Positive Discipline – What it is and how to do it*, Save the Children Sweden Southeast Asia and the Pacific, 2007 (This very valuable manual can be downloaded from this website:
http://seap.savethechildren.se/South_East_Asia/Publications/ChildProtection/)

Hughes, Daniel A. *Building the Bonds of Attachment, Awakening love in deeply troubled Children*, Aronson, Northvale NJ, 1998

Karen, Robert. PH.D. *Becoming Attached, First Relationships and how they shape our capacity to love*, Oxford University Press, New York, Oxford, 1998

Levy, Terry M. and Orlans, Michael. *Attachment, Trauma and Healing: Understanding and Treating Attachment Disorder in Children and Families*, CWLA Press, Washington DC, 1998

Miles, Glenn and Wright, Josephine J. ed. *Celebrating Children*, Paternoster Press, Carlisle, Cumbria, UK, 2003

Stoller, John L. *Parenting other People's Children – Understanding and Repairing Reactive Attachment Disorder*, Vantage Press, New York, 2006

Thomas, Nancy. Thomas Terena, Thomas Beth. *Dandelion on my pillow, butcher knife*

beneath, Family by Design, Glenwood Springs, CO, 2004

Thomas, Nancy. *When Love is not enough*, Family by Design, Glenwood Springs, CO, 1997, Updated and Expanded 2005

UNICEF, Convention on the Rights of the Child, November 1989

White, Keith. *The Growth of Love*, Barnabas, The Bible Reading Fellowship, Abingdon UK, 2008

Helpful Websites Attach China International: Parenting children with RAD and PTSD
www.attach-china.org

Attachment Disorder Site, different Articles
<http://www.attachmentdisorder.net>

Families by Design, Nancy Thomas Parenting, Articles in Attachment Disorder
www.attachment.org

Helpguide, Attachment Disorders, *Insecure Attachment and Reactive Attachment Disorder*
www.helpguide.org/mental/parenting_bonding_reactive_attachment_disorder.htm

Mai multe cărți

Field, Tiffany. *Touch*, MIT Press paperback edition, Cambridge, Massachusetts, 2003

Forbes, Heather T. & Post, Bryan B., PhD, *Beyond Consequences, Logic and Control*, Beyond Consequences Institute, 2010

Karr-Morse, Robin. Wiley, Meredith S. *Ghosts from the Nursery, Tracing the Roots of Violence*, The Atlantic Monthly Press, New York, 1997

Shaffer, David R. *Social and Personality Development*, 5th Edition, Thomson Wadsworth, Belmont CA, 2005